Adalékok Debreczeni Márton
életrajzához

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ms. 148-1912

Debreczeni Márton született Gyerö-
Monostoron, Erdélynek akkori Kolos megye,
jében, Januar 25 napjan 1802.

Oskolai tanulmányait végezte a
Kolozsvári C. K. főtanodában, és természet,
tudományok, valamint mér- és mennyiség,
tani ösmeretek iránti különös hajlamá,
nál fogva, bányaászati pályára határoz,
ván magát 1823ban később engedelem mel,
lett rendes hallgatója leve a Selmeczi
Cs. K. bányaász Akademiának, holott
is nem sokára nagyok igérö elmeje,
keltségeinek, és rendkivüli szorgalmának
oly kitünö jeleit adá, hogy a Magos
Es. K. Udvari Kamara által már
1825ben bányaász gyakornokká nevezteték,
és végképzése végett, mivel rendszeres
gyampesz üresség ben nem vala, 1825ben
az Erdélyhoni Kincstartanács által még
tanulása ideje alatt Radnai Olvasztó-
mesternek megtétetett.

Az olvasztómesteri rendes fizetés
hurása mellett végezvén Selmeczi pálya,
ját, elfoglalá ugyan ezen hivatali állo,
másat Radnán, de már 1826. ide,
iglenes Kémlövéd helyettesitteték a
Csetatyai Kohótisztség mellé, és az
akkoriban ren kis pangásban levero
oltani olvasztási kereslet nem sokára

bövi alkal

bő alkalmat nyujta rekie arra, hogy
nem csak esztheticai széles ösmereteit,
hanem főleg a kohaszat rejtélyesebb
viszonyaiba is mélyen behato, es helyesen
combinalo képessegét gyakorlatilag
kitüntesse. Mire 1829ben a magos
Cs. K. udvari Kamara altal a halath,
nai fő"kohó'hivatal ellenő"revé' nevezteteth.

Mint ilyen közvetlen vezetője le,
vén az ottani terjedelmes, és sok ága,
zatu olvasztási kezelésnek, czélszerü
gazdálkodás és több lényeges javitá,
sok által főleg az erőművészet mezején
még fényesebb jeleit adá' kitüno" hiva,
taloskodásának el annyira, hogy ezen
minőségben 1832ben a Körmöcbanyai
kohokezeletek tartalmának megvizs,
gálására udvari végzés által kiren,
delt biztossag tagjává neveztetven, ez
alkalommal ösmereteinek az állodalmi
szolgálat érdekében gyarapitása ve,
gett nem csak az al- és felmagyar,
honi olvasztdáknak tudomanyos megu,
tatása, hanem Bécs mellett a Mus,
dorfi Kénsavgyár megtekintése, és
a gyári kezelés alapos elsajátí,
tása is reája biratott.

Kielégitő" elgjárásának mértany,
lását eléggé mutatja az, hogy mint,
járt 1833 Nalathnai kohoszagya
és Igazgatósági Ülnökké neveztetett.

Ezen for

Ezen fontos hivatalnak hat évi
„kitünő" folytatása után, mely alatt már
az előtt saját erejében létesített
Csigafuvóját más kohókrálist telemes
vízgazdálkodási és erő„kimélési hasz„
nal alkalmazásba hozá, és az erdélyi
érc kohászat általános emelése mellett
azon becses kísérletek által, melyek az
arany és ezüstnek „fekete vérből-i ki„
fejtése tárgyában általa megkezdettek,
és felügyelete alatt kedvező" eredmény„
nyel folytattattak, annak egy nagy„szerü
„jövendőt is előkészíte; 1839-ben bányata„
nácsosi Czimmel Zalathnai bánya,
kohó és Uradalmi Igazgató lett.

Még szélesebb kör nyílék ez által
Debrecreni Márton közhasznu hivatali
munkásságának, de nem sokáig működ„
hetek ezen állomáson, mert még azon év„
ben különös Udvari Megbizással ki„
küldettetek V. Ilunyadra az ottani
hivatalok és hivatali viszonyok ezélsze„
rü rendezésökre, hogy ez által a Vas ke„
zelés emelésének alapja megvettessék-
mely fontos és nagyszerü munkálat,
nak magos tetszést nyert befejezése
után 1840 a magos Udvari Kamara
rejenlató, és a valódi érdemek méltány„
lani tudó Elnöke Báró Kübeck
Ő" Exja által az Erdélyi Kincstar„
tanács mellé ideiglenes előadóvá és

1842

1842-ben ő Felsége I Ferdinánd legke-
gyelmesebb határozata által válósá-
gos Kincstári Tanácsossá kinevezteték.

Hogy ezen díszes polczon mint
egy nyolcz éven keresztül mennyire
felelt meg legyen a bennе helyeztetett
legfelsőbb birodalomnak, és hogy az
erdélyi összes bányászat ezen közpon-
ti Kormányánál mily jótékony be-
folyással és lankadatlan buzgalom-
mal segítette elő annak gyarapodását,
azt eléggé bizonyítják az illető levél-
tárak.

Ezen időszak alatt dolgozá főleg
azon részletes tervet, hogy az erdélyi
sóaknákkal megismertetni szokott
tisztartóban rovatok – konyhasó
miképpen, és mily jövedelmező eredmé-
nyet lehetne szikső gyártásra fölhasz-
nálni, mely tervnek alaposságát az
ő utmutatása nyomán végkezdett többfé-
le kísérletek nemőben is igazolák.

Végre a fejedelem, és kir állo-
dalom irányában annyi érdemeket
szerzett Debreczeni 1848-ban Augus-
tus hó 22-én Cs. k. Főherceg István
nádor és királyi helytartó által, –
mintsem már korábban az ő Felsége
I Ferdinánd által legkegyelmesebben
szentesített Erdélyi Országgyülési I
törvényczik értelmében alakult országos

bizottság

bíróság mellé Pestre fől rendeltetett volna — a magyar Ministerium bá„ nyászati osztályánál Ministeri Tanácsosságra emeltetett.

Közlaczni munkásságának végét vete kora halála 1851ben Febnar 18. napján.

A magas kormánynak bizodal„ ma mellett Debreczeni egészben bírá polgártársainak szeretetét és méltány„ lását is — mineк tanusági hogy 1840ben Abrudbánya Várossa érdempolgárság„ gal diszesité, és 1843ban Zarándme„ gyének rendei táblabiráik közé soro„ zák, — ezen kívül pedig az e. r. egy„ házi pótanácsi

Debreczeni nagy hazafi csa„ ládjának irányába, — mert öt részint szerelmetlen gyermekeket hagya hátra — a leg gondosabb családapa, bará„ taihoz a leg őszintébb barát, alatt„ valóihoz pedig igazságos, és min„ den nyomasztó szigor nélkül sok„ gálati buzgalmat ébreszteni tudó előljáró vala.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Das Pesther-Tabellen-Gebäude zu Hammersdorf in Siebenbürgen.

(Vom Architecturbeflissenen Franz Riedacker.)

Laut d. Amtsblatt der Kön. ungarischen Hofkammer-Rechn. Section Debrecseny vom 3ten Juny 1841 und in den Verhandlungen des niederösterreichischen Gewerb-Vereins 8. Jahrg. 1841 angezeigte Pesther Tabellen-Gebäude hat meinen Aufmerksamkeitsgeist in hohen Grade erregt.

Medalle itteren regional, perbéles ten ! in cadrégt nergal nagyra Lidgiröel, Dil vallaban negtapönel tulaka.

Das gut construirte und nach dieser Weise gebauete Pesther-Tabellen-Gebäude in Ungarn dürfte in Hinsicht seiner Zweckmässigkeit und seiner Wohlfeilheit alle bisher bekannten Gebäude dieser Art weit hinter sich lassen. Kann ohnerachtet Wind-Verlust alle bisher bekannten Gebäude dieser Art weit hinter sich lassen, deshalb dem Erfinder (P. T.) Herrn Dennoch noch kleinem Irrthümer musste äusserlichen, deshalb dem Erfinder (P. T.) Herrn Debreczeny die Druckbuchst. Ganze Anerkennung gebühret.

Gedruckt für den niederösterreichischen Gewerb-Verein 1842.
bei Hirtenfeld II Jahrgang
Redacteur: Joseph Bunner.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

az Abrudbányai Tanácsnak, új bányák eskütt tárgyában.

Midőn ez 1850-ik év Januárius 14-ről Élő Ekével engemet az alj
igen díjas Abrudbányai Polgárság Képviselőjébe sorolt, legyen tekintetes
Törvényszéknek eggyikénél tartozom ezen érdemen felebbi tiszteletemet
a. T. N. Tanács új bejek. Körösbéj tisztelő tagjainak elébe hálálattal
érzéseimet nem hidegvérrel által hozni, mivelhogy nem
Vér ivek által lefolgója alatt nagyobbra nyilt meg az ezen ohajtás
teljesítésére vonatkozó remény kebelemben, de a polgárlati viszonyok
változásával az idő remény kis reménységre, s most midőn
hivatalomnak a legjobb Fejedelem kegyességéből ezeken változása
által ezen reménytől még távolabb esem, meg bocsáthatatlan
hanyagságnak tartanám továbbra is hallgatni új ezen mi tálán
ezeknek nyilvánítására a körülményekhez képest tehetek
nem tenni.

Fogadjak tehát ezen sorokban irántami nagyra becsülés
függelmének legforróbb köszönetemet, s arra ösztönöljenek nyilatkozza
tomra hogy határtalan prózaiságból kálloga, mulyut értse,
mint a jámbor kivő bőrtokában kivő pint értse, számolban
, Ezinem függhető engemet Ezáma dem pendetis önkitüdésre, hanem
inkább szeretet indítség bírdis, arra magamat, bár csily parányi
mértékben is érdemessé tenni. –

Fogadjak új polgártársok áldásteljes, tiszteletes
den dobbanása a honi bányápar fel virágzásáért vér, s ennél
ha a tehetség, is erő oly nagy volna, mint a jó szándék, is
az igyekezet buzgósága, úgy a Föld kerekségén a honi bányápar
mind anyagi, mind pelleni tekintetbe a legmagasabb fokon
állana.

Magamat nagyra becsülő tisztességébe, melyben enge
met eddig oly bőven, oly előzékenyen részesítek, s nehy
által magamat ~~polg~~ polgártársoknak nevezhessem per
rendig lenni, továbbra is ajánlva, tellyes tisztelettel
maradok

Tisztelő polgárok
Deby Mark

N. Eben Mabius 13án 842.

U. U. Gróf Rhédei áldása ökrök.

Sta eddigi pályám' körében az okok, s eredmények során
hü figyelemmel végig tekintek, s mindazon bizalmasokra, melyek
a legjobb Fejedelem határtalan kegyességéből mostani állá-

Sorsa

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

Sorra jöttem, Tisztelára vettem, hálátlan érzéseim örö-
ben lehetnek el ragadtatással fel nem találtam, hogy
arra, a'ki vagyok eggyül az Ed nagy lelkűségének
köszönhessem, mert kapzsolat lett volna nekem minden
tiztességem a'lap- az ily magas jutalmazó pályára
lépjek, ej arra meg maradhassak, ha fel nem az
Ed atyai gondoskodása nem örködött.

Fogadja tehát Ed az iránta mutatott jóltéteknek
melyeknek ittléte, mint erkölcsi adósság vagyok nyilvá-
vá, sőt pedig mi többet annyira nevekedni, hogy
azt meghálálni soha képes nem lehetek, a'magam, ej családom
nom nevében ez alkalomal ej legyen szerencsém köszönetemet
is mélt. tudtára adni egyszer s'mindenkorra egyszersmind
ej meg tudtam, a'ki mély tisztelettel örökké ej

N. Szeben 13-ik Maj 827.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az igazgatási, mint az 1825 aug. 25ei 8709 szám alatt költ rendeli Kincstári rendeletből nyilvánvaló ei tétetik (: l. bontkirályi az erdélyi Bányajáras ismertetése 235ik lap)

A' bányajáras Erdélyben a' nemzeti gazdaság, és ipar egy fő, s mondhatni leg főbb forrása, mely nem csak egyes vidéket több ezer lakosnak kenyeres szolgáltat, hanem az emlitett ei terhektől tisztt folytonos üzletében által az ekre meg kivánató előlépt pénzen nemeiher képes mint meg annyi adatoznia az egész honra nézve nemleges (: negativ:) keresetei által apadó pénz tömeget a' bányajáras körében, magy helyre, s kopár sikkat tisztt vagy képes a' földszeri gyümölcsben, vagy tintörfüst körül tiltve, szakértő javitásban az emberi ei termeszi peri erők czélszerübb használatára, s eredmt a' bányái arányban terveznek, s kiterjesztt javitásE által bányászki termesztményeket mind tömegben, mind pedig értékében növeszti, ak a' Körpillét elönyraitására mikörit, 1ször mikörül D.M. bányász tanácsos jelentéséből említette mikörét ei vergődtén szemeit nyeresége Ozen dicsiratából Bánya Kehi, ei vezetni Zalatnai igazgatósinak különösön ajánlotta Kohászat körül tett érdemei, melyek Erdély Kohászat mellőzve csak a tevekenységét gyakorlati alkalmazása által az erdélyi Kohászat körül tett érdemei, melyek Erdélyi Kohászat mellőzve csak a tevekenységét gyakorlati alkalmazása által az erdélyi Kohászat körül tett érdemei, melyek

d, Mint mig ei helyezni próbára mesterei a' cserési Kohókat nál 827 — 830 ig oly sikeres működésre tett az olvasztási javitásE ei által a' Kohi gazdálkodás az előtti emlitett vegyrészekből ei vergődtén szemeit nyeresége

6., A Zalatnai Fő Kohónál mint Elnök 830 — 833 ig az olvasztandó anyagok czélszerü elegyitése, a' bánya tanácsos által

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a. ~~Az olvasandó anyagok célszerűbb~~ választása, és elegyítése, ~~által~~
~~a csak pár~~ a ~~bőbb~~ mennyiségű nevelő mellett anyagok biztosítása.

a., az olvasási készségek célszerűbb, és gyorsabb elsajátítása
~~b.~~ és különösen a ~~az olvasás~~ tégebben folytatott gyakorlás által
~~során~~ igen nagy mértékben használ ~~folyóiratok~~
~~anyagok~~ salak, és más művek anyagának tanítása, mint
eredménye az hogy nálla ~~mm~~ az újabb idők kívánalmainak
képes mind a munkában, mind pedig az olvasásban megkívánt
tető készségek ásva tekintetben emelkedve, az olvasási kedvet
~~a tanulóban szoros~~ ~~ugyan akkor~~ ~~az érdek~~ a bányászati
~~által~~ szakmunkások arány lagos értékére káros befolyással
nem lehetnek.

b., Az olvasási készségnek a bányászat érdekeivel még egyezőbb
szabályozása ~~az a tervezés~~ kapcsolatban pedig alapítványok meg.

c., A más nem csak Erdélyben, hanem több külföldi kohóknál is ~~gyá~~
~~jó~~ sikerrel működő olga ~~intézet~~, melynek a mellett hogy egyúttal
~~szakszerűen~~ ~~tanuló~~ ifjúságokat az olvasási készséget ingyenes hasz-
nálnak, ~~a hajó erőbe nézve is~~ a más nemű ifjúkban képzés
~~által~~ pedig csak fél annyi hajói erő kívánnak, ~~az ő ifjú~~
~~ifjú tudományos ifjúságának~~ ~~gyakorlati~~ ~~gyakorlatának~~ gyakorlati képzésük érdekében
az ő épületét, és gyakorlati ~~gyakorlatának~~ gyakorlatának pótlásukra.

d., ~~A~~ Az ~~által~~ létesítés a Salatrnai Fő kohónál, mely ~~a~~ ~~nyerőhely~~
azon mértékben a mint ~~ezen~~ ~~igénye~~ ~~pótlás~~ ~~pótlásra~~ ~~fejlődésben~~
~~nyerő~~ a ~~hamarabb~~ ~~évenként~~ ~~több~~ ~~ifjú~~ ~~fejlődésben~~ ~~a nyerőhely~~
a hazai kohóknak ~~fedezni~~ nem megy ki ~~ifjú~~ pénz ki a hazából.

e., Említésre méltók a Vashnyadi Vasgyár körül ~~két~~ ~~fürdőházai~~.
~~Különösen azon~~ ~~komponensek~~, mivel a mai időben ~~az ipari~~
~~munkásainak a vasgyári~~ ~~kicsit~~ ~~egyfajta~~ oly irányú
fürdőházai is ~~kell~~ az a hon ipar üzletének ~~külföld~~
segélye nélkül is ~~felállítása~~.

f. a tör anyagoknak a termelés biztosítása által fárasz-
tó, alá vetett bányász ő testére első a gyakorlatko-
pás alá vetett bányász ő testére első a gyakorlatkopás
vásárra alkalmazni, melynek rendszeres folytatása
erre iparágnak egy ~~nagy~~ nagyobb jövendő ígér.

Hasonló kívánalom Borgalmnál működik emlékszik
ötös is Petrozsényi a Nagybégi bányákra most helyezve
bánya járó, ~~ki~~ különösen a Helség által a koni
bányászat nagyobb fellendítésére alapítandó be-
nyújtás oskolában mint ~~ő~~ oktató magát különösen
érdemesítene.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. Mint eddigi helyzetünk ~~Dohó~~ Ellenőr az olvasztásba oly czélszerű javítá-
sokat tett, hogy az azelőtt vegyességgel dolgozó Dohó évenkint
~~többet~~ Forint nyereséggel termett.

2. Mint Galarnai ~~Dohó~~ Ellenőr ~~Jelen~~ a vegytani elvekhez a gyakor-
lat tapasztalatait ~~új irányt~~ ádvivő által az egész Kohászatnak
egy ujabb irányt ~~adott~~ adott. Különösen megemlitendők.

a., Az olvasztási Kölesigek czélszerűbb, ~~kikészítése~~ s a'hoz
nyájas érdekeltek megegyezőbb kikészítése, ~~ezáltal hogy~~

b., Az olvasztásoknál, ~~ezután~~ ~~az egy~~ anyagok vegyészeti
(Stachiometriai) elegyítése, ~~elvek~~ szerint a'fuvoknál
tett jobbitások által a' dolognak oda vitele hogy ámbár
~~a dolgozni mellől~~ az erős Kölesigek napról napra szaporodtak, az olvasztási kölesigekben még is nem
volt szükség hagyatni. ~~Így~~ még is nyereség.

c., a' czéga fuvok sajátszerü alkotása,

d., a' Galiczki kipróbálásának kivitele, és kivitele, ~~az által~~
~~az ország~~ évenkint több ezer Forint az országból maradt.

e., Az Offenbányai Kohóknak oly Porba hozása, hogy
ez 834-ből fogva, ovnak az előtt tetemes veszteség-
gel dolgoztak, most tetemes nyereséggel dolgoznak.

f., A' Kalathnai Kohónál a' gőz mozgony, egy uj lakatos
épülete.

g., A' Hunyadi vasgyártól küldött Járadékai,
melyeknek czélja a' honi ipar emelése, hogy ez t. i.
oly követelésekre is megfelelhessen, melyeket eddig
Külföldre ~~jöttünk~~ jöttünk.

h., A' bőr anyagok ~~kikészítése~~ kikészítése által ~~Szamek~~ al dermesperbuvárok által Számitás alá vétele
hatásait elősőr ő vette az olvasztásoknál tekin-
tetbe.

i., Az erősztipsálónál tett javitások, melyeknek eredménye az hogy most kevesebb olom, és fa ég el.

K., ~~Fa kimélés~~ Végett az erdőkbe maradt ágbogaknak
az erősztipsálónál, és a' gőzmozgonynál kihasználása.

l.,

ad 6513. 611.

29ᵉ Bog

Fragen: ob und wie viele Vorschuß gewährt
wurde, von den Unterthanen die
schuldige Robot abzuleisten wäre,
Dagegen aber sämtliche Moratan-
Manipulationen, und rückständige Waldrau-
Arbeiten schuld dass Bedingungen
freiwillig, schuld aber dass Stabile
Arbeiter Hexerinnen zu lassen? —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pro Memoria.

Der k. Ung. Rath Debreczeni ist im Jahre 802, den 25ten Jänner zu ~~Mad~~ Magyar Gyerö Monostor im Clausenburger Comitate geboren. Seine Natur war ein armer Köstner. Nach ~~dem~~ von 809 bis 813 in der Dorfschule zugebracht, kam er 4 Jahre lang [illegible] nach Clausenburg, und daselbst von Anfang 814 bis Ende 823 in der Hofschule der Ev. Reformirten, nicht nur die philosophischen, und theologischen Studien, sondern auch den ersten Curs der Medicinischen Wissenschaften absolvirt. Zwischen seinen Mitschülern war derselbe stets der 1te Eminens.

Nach einer 3 monatlichen Verwendung bei dem, dem Manz gehörigen Kupfer- und Eisenwerken in der Bukovina, [illegible] kam er im Aber 823 zur Aufsehung der Burg-collegien nach Schemnitz, und daselbst in dem Zeitraume von Anfang Aber 823 bis Ende Februar 826 sowohl die theoretischen, als auch die practischen Theile der obigen Wissenschaften mit Auszeichnung absolvirt. In Folge [illegible] d. m. 23ten Juli 825 Z. 7925 ist am 24ten Aug. 825 als Burg practicant in sein Fach gehörig gewiesen worden. Unter der Hfz Z. 12,502. 825 ist derselbe [illegible] mit 4 Rf Werschen zum Rechnungs Schmelz minister ernannt, und in dieser Eigenschaft unter der Hfz Z. 14,556. 826 zur substituirten Verrechnung der Probirer Kunst nach Cselest beordert worden.

In Cselest im Februar 827 angekommen, fand er bald nöthig, das die Schmelzmanipulation dasselbst durch Verdoppelung der ~~mehr~~ mühsaligen Proben Repetitionen, und Verdoppelung der Gefälle zu Verarbeitung auf die Lose einer wöchentlichen Verbescherung fähig sei. Erst in diesem Jahre mitgetheilten Manipula-

Fortsetzung

AZ EGYETEMI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

7 [illegible] wenigen, [illegible] Clausenburg, welche nur [illegible] Schüler zur Aufnahme [illegible]

Fl. Z: 8387. 829.

Fl. Z. 842. 830

tions-Instrumente, sah gleich in
den nachfolgenden Jahren das
vortheilhafte Resultat entstehen,
dass die, bisher im Einbruche gestan-
denen Pferde sich mit einem be-
deutenden Gewinne abgeschätzen
lies. Durch die Gesetze begünstigte
Einsicht und selbem, ist nun
seinem Vorgesetzten Behörden, wie-
derholt, und namentlich unter dem
dem 12,409. 828. 782.
829. 5781-829

mit Belobungen, und zufolge
hohen Hof Decret vom 20ten Juni
829. Z: 5915/1092 auch mit einer Belohnung
von 400 Rfl C.M: anerkannt wor-
den.

Nach einer dreyjährigen Dienst-
leistung des Gefreiten Hornbrenner
Christian 4te desselben zufolge
hohen Decret vom 28ten Oktober 829 Z:
13622/2336 als Gemeinde Einer
Leitung der Pferdarmee Haupt-
schmiedsstelle übertragen, und
seinen vorgesetzten Pflichtigkeit
und in Erfüllung seiner pflicht-
und zur Vervollkommnung der Schmie-
manipulations-Vorrichtungen schuld durch
Verbesserung der Einrichtungen
Pferdarm Entschuldigungen, schuld aber
durch Verbesserungen in der Hufbe-
schmiedungs Lehre Anweisung gelei-
stet

+ 4991. 832

Fh.z. 6484 — 832.

Fh.z. 6247. — 833

Fh.z. 13.783

Fasst, dass wo fürfür unter
dem Hhl Zahl 3088. 7155.
und 7520. 831 + misse und be-
lebt, sondern zu Folge
fürstlem Decret vom 27ten Mai 832
Z: 4846/554 auch nur einer perso-
nal Zulage von 150 fl allerg-
nädigst bezeuge, ~~wonach~~ sich
und ~~fürn~~ in dem nachfolgenden
Jahre 833 zu Folge fürst-
lichen Decret vom 11ten Mai 833. Z 5087/656
Zum k: k: Hofmeister Verwalter, und
Administrativ Beysitzer ernannt
worden ist.

Da diese letztgenannte Eigenschaft
ist derselben mit gleichem Diensteifer
Festigkeit in den Verschleifen
damaligen Hofsecretair H. Rekker
larma gegenwärtig gravirten Comissa
auf die ~~dringende~~ Reformirung der Offenba-
rung Schuldbücher mit Antrag gebracht,
und mit fürstlem Decrete d. 833. Z.
12.171/535 gnädigst bestätigt wor-
den ist, und den nachtheiligen
Erfolg nach sich gezogen hat, dass
seit dieser Zeit die Offenbarungs
Bücher mit lauter bösvorsätzigmeden
Schuldaten manipulirt.

Durch die bei der Falschmünz k:
k: Schuldbücher eingeleitete Untersuchung

gung

Auch hat es noch als
hierher gehandelt sie
Jahre 833 wie den hier
ländigen Verhältnissen
mehr entsprechende Erlässung
Statuten, welche Sydow und
worden, welche mit fürst
D. d. 25ten Febr 836 Z 1736/282 Jahr
bestätiget worden ist.

gung, und Vitriol Erzeugung, sah der-
selben nicht nur in einem Handel
Artikul in Lauterberg gebraucht, sondern auch
zur Scheidung des Kupfers auf nassem
Wege den Grund gelegt, wal, besonders
wenn die unter der Rubr. 580. 842
aber unter der Rubrik desselben
beantragten Schwefelsäuren Erzeugung
zu Stande kommen wird, auf die Fortdau-
dige hüttenmännische Oeconomie, und sonach
zur Emporbringung des Bergbaues
einen sehr wesentlichen Einfluß äußern wird.

Durch Anwendung der Flugasche dieser
Hütte bei dem Treibheerd das Feuer nur
in 80–90 ℔ bestanden, auf Frischblei aber
hingegen bis auf 160–150 ℔ Ausbringen mit
fest, und sicherer, mehr Ersparung
an Treibholz auf den Bleiabgang
von 14–15 %, wie er sonst gewöhnlich war
auf 8–12 % herabgesetzt, wal jährlich
bei 3600–5000 ℔
Frischblei einen Ersparung von 100
bis 200 ℔ Blei, in einem Geldwerthe
von 1200–2400 Rthl CM: zu machen. Es
ist nach seiner eigenen Idee construirten
Schmelzen gebläse leisten, besonders
bei dem aldasigen flüssigen verschlackten
Einsatze, und bei einer in Jahre 838 bei
diesem Flugasche sich ergebenen Anstande, falsch
der dasige zur Besichtigung dieser Anstande bere-
dete damalige Hüttenverwalter Lebrecht
den ihm gewordenen Auftrag zur vollen Zufrie-

Dessen

+ laut der Rthl Zahlen
3431. 832. 4193. 832,
6228, 6229. 11, 466. 833
1745. 5079 835; und
2691. 837

Lem. Th. 3. 44. 824 - Hrf. 428 ± Heim 1393 R 1519/166

Demselben seinem Vorgesetzten Beller meldet
dieser Landschaft 114 v 831. 839. v Herbst. 7. 28ten Heim 839. 1519/166.
Im Jahre 839 ist demselben auch Klebsche sei-
Th. z 2590. 839 ner Anordnung zu Folge seine Decret v.
839. z. 5621/565 zum Falcherhaus administrator
ernannt, und kurz darauf zu Folge h. Hof-
Decret v. 26ten Aug. 839 z. 6666/1213 zur Regulirung der
Eisenwesens nach Vöhrenbach dislocirt worden.
Die Massregel, welche ~~Herr Beller~~ in Absicht
der Hasle Stellung des gedachten Eisenwesens
schilderte mitgetheilt, schild aber auch mit-
getheilten sein werden, sah derselbe in der
nächsten Thätigkeit z. 3933 8tel Hüttenbetrieb
unterbrochen Operate weitläufig Daut-
ein andergesetzt.
Nach Ernennung seiner Commission in Vöhrenbach
ist derselbe in Folge hohen Hofdecrets
vom 11ten Heim 840. z. 1226 zur Besichtigung sämmt-
lich Thal-Hasle-Stellen nach Hornberg abge-
reist worden und hat ~~sich~~ sich in dieser Ver-
richtung bis 5ten August 840 in
Folge hohen Decrets v. 14ten März 842 verweilet, worauf derselbe zu
Th. z 1451. 842. der allerhöchsten Ernennung zum wirklich
Thal Kasse verpflichtet worden ist.
Als hohe wichtige, sowohl auf die unterthänigen
Angaben, als auf die Landes Hoheit sie nun
wechselseitige Einfluss ~~haben~~ nehmende Arbeiten-
gen, welche derselbe als Thal Referent geleistet
hat, erstrecken sich auf andere besondere nach-
stehende nähere besondere Erwähnung gemach-
richt zu werden:

a, Die

a.) die Zahlen der Ztbl z. 216. 841 gelungenste Ziffern-
mässige Combinirung der Brom-Maal-Bindast
bei den Athmungsbeschwerden, und Schmalz-Manipula-
tionen.

b.) die Zahlen der Ztbl z. 2785. 842 höchst- und tiefst-
barometr. Regulirung der feierländigen Waldwesen,
und

c.) Das Zahlen der Ztbl z. 5772. 842 hervorgehenden
Projecte zur Vordampfung aus der Feierland-Gesetz-
in die Abstellung Kostenlosen Minuten.

Es wurden noch bemerkt zu werden das Sein Um-
gang mit den ~~Manipulationen~~ Brauten ~~Stärkelich~~ mit
den betreffenden technischen Discussionen beglaubt, auf die Bildung
der letzteren und zur Erwerkung der Einigkeit
Lichen in diesen wie wenig beigetragen hat, und
das die auf den ~~Lauf~~ Gewerkern + von ihnen ~~indirect gesucht~~
verfolgten mündlichen Belehrungen ihr Ziel nicht
bleibe gemacht haben, dass wo von den Abordna-
gaer Comitaten ~~die~~ Berg und ~~Gesetz~~, ~~und Gesetz~~
~~und Gesetz~~ bereits, ~~wenn~~ und von den
Ständen jener Comitate, ~~so~~ mit welchen derselben
so in nähere Berührung ~~d~~ gestanden, als Latein,
Hungar, Hatas albenker, und Thorda, wie auch
wieder von den Feierstädter Abordnungen, Klau-
senburg, Vthungar, und Elisabethstadt, in den
den ~~d~~ Landtags Deputirten gegenbaren Instruc-
nen besonders bezüglich wurden sein soll, wo-
mit derselben ~~aufgelöst~~ landtagsmässig aufgefal-
lung wird Adelsbrief beantragt wurde, wal
laut der 74 = Nummer der Klausenburger Zeitung
Erdélyi Hirado, in der am 9 = September 842 abge-
faltenen ~~Sit~~ 100 = Landtags Sitzung auf richtig
geschehen ist.
Schliesslich wird bemerkt das derselbe mit

+ so wie auch Privaten

4 lebenden Kindern, ~~3 Töchter~~
nämlich 3 Töchter, u. 1 Knaben
begabt sie. –

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Adorlam a Tinevezési
Szolgálmányok Szerelmének
Ez Könyvecskéjét

Szeretettel Atyai

Pro memoria

Sz. István nevü Epeskenal lehervö Foglalatja

Sálvári a Sátán meg nagy elö menetellel
tiré a Sá Király, fel gyulad haragja
á meg váltó ellen, s motiek egy befurda
tatlvári ellene, és tör á pokol kapuin.
s kitsigyürdve jára be á Magyar földet,
á dühasól á Sipaig Sas Ere Sven
, eskürd á ki nitlé fodgillyon
téritö ellen # végre reá tálál Rupára.
Ez egésen egy val pejnt van, s á Bogány
istek Kunra Ejét viven magára
pánapol hogy á Magyar s mint
sa sadnat el tölle, Elfeszti ellent
állásra, emek Koronáé igét, s minden
sa u ert fel tüzélse vissza tér á pokol
ö öpüj viven lelkibe —

Rupa az uralkodj remenyével tele
büszkén nizete le magos Székellyából
mely á Balaton Kövirepibe Sraga
Köpiton állott. - Soltan hordoltak
nyila, s miután á vész kard be meg
hurdoltatta roppantottra gyülekeregek
s puszlitott, á Kápolnáitak le rontotta,
az oltárokat le vér tötte á papokat
meg ölette. — á Sátán remete lejtibe
áll, s bevilli az istentöl jüvendöl
sat de Dulva ragadját meg Felvitte
á Köpilla tetejin, s onnan taszitották
le á Balaton viribe

mindenütt fel Forallya a lakosokat á
Keresztes ellen, s egy szerüt tere Sven vérül
sat

BBU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Másolat

Rendelet.

Pénzügyminister előterjesztésére Debreczeni Mártont, a volt erdélyi Kincstár tanácsosát, a pénzügyi ministerium bányászati osztályához az igazgató oldala mellé 3000 forintnyi évi fizetéssel tanácsosul ezennel kinevezem.

Budán, augustus hó 22 én. 848

István, nádor és kir: helytartó

Kossuth Lajos, p. ü. m.

Hogy ezen Másolat, az 1848dik évi September hó 26dikától 108. Szám alatt megjelent KÖZLÖNY czimü hivatalos lapnak első lapja első hasábjától, sorról sorra, minden változtatás nélkül iratott légyenti, arról ezennel hitelesen bizonyit, –

Kolozsvárt September 9kén 1849ben

Ignácz Márton mpk

Erdélyi volt Kormány Széki hites Irnok

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Édes Kedves Marczim!

En most Szombaton délután, vagy Vasárnap reggel, imhelyek
im ez az én Kedveseimmel együtt Pocha felé; Enyelgünk
lasok minden estére 2 leret, onnat megyek Kövesár felé
ha az én Édes Mantsos Bárjámas ott hagy hazon oda hagyom, ha nem ugy visd en ölet magammal Kedvéred-
Ebből a' Következés, hogy ez tolem utolso Levelem ennek
hozzád édes Marczim.— Valamint minden Levelemet
ugy ezt is Éréssellel vagyok Éntsela meg nyösseni.—
E' Levelemből tolem meg érsen édes Marczim; azt
nem mondhatom hogy meg fogadon, mert erre az Isten
nélkül mondhatom ha Lem ad— hanem fogsa meg az
Isten —

1.) Ide küldök 2 Guidungot, és ugy a' Cappához jollo Éré-
rési; leg előbb is küld el azon Guidungot a' mely
Augusztusra, és Lépremberre szól, azon Cappa Amthor
jollo Éréssel, mert terhes Ernyül állásain nagy on oha-
zam, ha ennek a' Lépremberre is Lé adnál fizetésem,
akkor, a' Szak Augusztusra jollo Guidungot Le-
med Lábára fogadd el.— Ha pedig azok az
Urak a' Szegény Iranc Ernyőnkeletel Lépnek,
akkor, küld el hozzájok a' Szak augusztusra jollo
Guidungamat,— mert ez tartozmak Le-adni;— a'
más Augusztusról, és Lépremberről jollo pedig fo-
gadd el.—

2.) Itt meg küldök Listo Urnak egy Le-pecsétes Éré-
si, a' mely Szak azt foglalja magában, hogy minthogy
meg a' Reise Borsehuldzomra, és a' Le-héni Szaba-
tajomra az engedelem el nem jöt, ehán legyen

olyan

olly an Regyes, és sub speran adja meg minda levot
Brasiliachier.— Ez édes Marim légy olyan jo, és
vidd el magad hozzá, is ki le jöj a hiná'bol a'
meg az Engabel mez a Keredben nem adja, mond
meg hogy huszas Vnát velle az Avarium nak,
mert ha meg adja Szombaton el indulok, és a'
32 dt tovább nem hurcom.— S ha eran Engabel,
mez keredben kapod küldöm az 30 Rforintol
szollo quittungat is, és véres Ki-ert is a'
Cajábol.— Minek utánna eran nagy summa
a' Keredben kis vedd ki belöle édes Marim
arra summaitskat, a' leg szükségesebbeket, és baraddja
gosabb löszönes an melled, a' melly el néled tar,
tozom;- ide irove a' kis Könyvek árrai is.— A'
Kaszeu árrai ne hurcolj ki ha lehet, mert
ez meg vedd tölle Nemes, és ez vgyanis
hogy az Vgyszamban vizsgálásból ábrul küld
ez árrai.— A' mi meg marad arra pa-
kolj össze, és Petrul küld ábrak.—

3.) A' Revisorsagért, és az Amtschreibersegért küldöm
eran a' Postán az Instantiának; ha meg esne
a' Vorschlag— ird meg. nékem Engemet a' hol
15ik Leprem berg bronyosa fogol mulat ni;
ha az után esik meg ird meg Rakara.— Min-
den estve irj édes Marim Engemet, mert
en is irok neked ommi bronyosan.— Hogy Ka-
nára irj arra nem is kéren, mert gondolhatod
hogy milyen jol esik az embernek, ha egy olyan
Postra kellyen bal egy baratdtol Levelet le
irva is találni.—

4.) A' mitzet Rakarol irhatz arasitts édes Marim
mert mindenekben.— Hir a' Pfunky ministrus
halálá-

Szállásom vagyon é vagy ahy egy, két, vagy aszral,
mert ha semmi sincs, ugy mar Zekariasnak, hogy asinál
tapasztalhasson valamis bolé, enga rehonificatorera. - A leg rosz-
abb Epocha, a hogyan is el jö, es kezdi sem lesz
Ladnai. — Hat mikor Lapperre menyen az Ember
a' Varasba, vagy a' Szén égetöl, es fa vágohoz, ezert
Vitte a' Gyx. Lo imeretes hüz lappa e az em-
ber, vagy meg a' 32 x Durmanot is; i. dell é
erre Journalet Lipsiai Holnapot vegyen,
vagy a' nélkül jol ki az embert? — A Resolu-
tionban ki van téve, mit minem vonsam kiszan
Kittyuk van 34 x. — Ennél többet nem j
rechnolhatok fel az gombon, ámbár Ze azt
emlitsed vala, hogy 2-3 napot is fel le-
het szánnini. — Valami hunyfut Pesten,
zsra, es Szép hüvöt is ekesitö beliek vala
nélkül, de a' Nevelet nem tudom. — Egy szo-
val ig minden áldas Marsán, amit tudz
es a' mi eszedbe jut. — A' Bajan ég Ön-
gyon erezped Csolnaki Kedves Familiádat
ebben üdö. Nékem lésöre lesöre nagyon lésöre — va-
gyon Nemenyegen, a' Ze kedvej familiád tárhaza
tához, akar tudom hogy Pelmi dem szeretne
Veni „ha ron teemere Bajnje". Azert szegadje
tol sidolaben, es barátságy Csolomez. Mi-
magaihan nagyon Jaj, es Könny elbe látkészik a'
Szemeimet, hogy Zeged meg ebhez nem
ölel hetlen. — Minthe Lajcsiának Cs. Marsán, hogy
arot a' Karlai vad meltól, az unalom, Jajcsolom, es
Varas, a' Karlai Völgyben ejtsél meg Szivemet, — ha
e' talan igy lenne is emlékezz jól

Egy kedves Martin a' Zegedtö

Eperies 24ik Aug 819.

Lásd meg Szüllö szerelö, s ezer for Csolo
bir ásodat. Honvár Evelyn.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

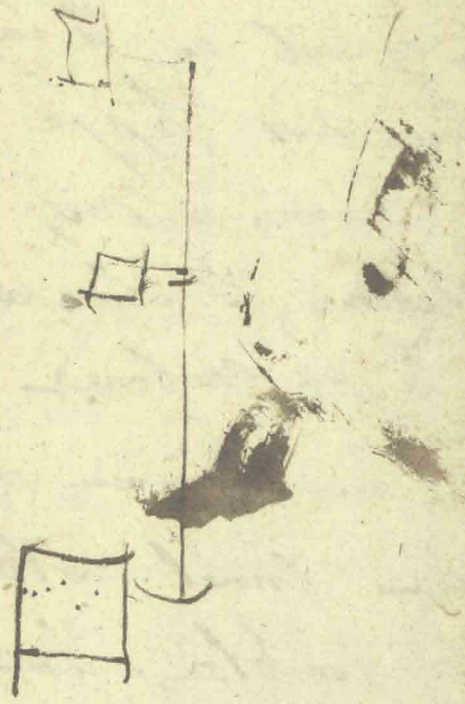

100 a 100

Oldja Egye előre pállongyot égre fel ok kor
Lelke Fohászpárlang párnyán hajdon, de olegnek
Mirép Kanja ~~az le Éjszaka az~~ le Éjszaka az
le Éjszaka az.. Éjen rogyogva
Fényaranyból nyújtsa pálu pakáll skeg
Fövel az Éjeni dombon. erősítő
Függve le Jeni társain Jobbján tér bizo-
gódny Ígéret
Fátyol Égen fellegy
Fátyol ~~Éjszaka~~ alá
alámerülő.
~~Fátyol Éjszaka Éjszaka felhőkön~~
~~Fényes Éjszaka Bűvös Éjszaka~~
~~Éleim ünnepélyes felek Éjszaka~~
Éjszaka
Villámlik Éjen ünk villámnyelvei
párnyán
Fergeteg zivatar (Zaj) Éjszaka Éjjeli ünnek
Viktut után Volt fogalmul papiros
Éjszaka
Éjszaka Éjszaka csakásulóra barnavas fügely, ég
~~Éjszaka Éjszaka Éjszaka Éjszaka Éjszaka~~
~~Éjszaka Éjszaka~~
hű folyamok Kristályaitól arany
ögyelgen erek ei. meg Lábe vegyülten
perlemlet
Éjszaka
és Kupalóa a terem Jelenése terébe
Sarlóvastoa meg a pint Imapet ége
apporya Kajnal fáng pajzsát Örökre
valának
Mely az Oleg várába máskor is ünnepek.

Oleg a Magyarok követeit hátra
Éjszaka tartóztatja és megkarja
Aldástatni Oldmak, Helvá-
val együtt, és akkor jő ka-
bog az arcula Kanjával
Sz.

Löbl: kais: kgl: Hütten-Amt!

Dasjenige Ersuchen eines Löbl: k: k: Hütten-Amtes, ob auf jenige Abschätzung unserer silberhältigen Löhre an ein Löbl: k: k: Hütten Amt — wenn sie so sind die Zalathnaer k: k: Berg-Administration genehmigt angenommen: — sie unterlassen nicht dasselbe Ein Löbl: k: k: Hütten Amt von dieser Unternehmung mit den gehörigen Daten in Kenntniß zu setzen — womit gefällig sein wollen: und mit= folgenden silberhältigen Löhre einen pro= bieren zu lassen, und wegen zu bewir= kenden Abschätzung, versenden und niedrigen sodann Ertrum entsprechende Hüttlegen Löhre einen der Mühe gefälligen Verbrauch zu machen.

Sachsenbrunn den all gehorsamst
Eines Löbl: k: k: Hütten-Amtes

Fiertya den 6t Decer 830.

Der Kameralester Berg-Gewerkschafts
Joseph Baranyay
Schaffer Gehilfe, und
Exekutor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

24 Kapu, 8 mindenkiről örök.
4 Sem tűz csak á Király ot kabálával obsorva
ki pusiabe. —
Nem volt á Delrig paripa mulyos nár
mint Gyiunk hum tudom volna kabálni

Pass —

~~8695~~

609.
564
640.
534
511
529
537.
512.
580.
501
689.
441
986.
405.
8095

Kabolt megmentették s Abrincsekselejét
el mint Jön ki á barlangból, Hogy tövé-
ről Fáról. elkáp kabolsza tel, s elejk.
á Kunk meghullyókáiváburfenbármár
á mar ort. s Fel nemek. Fához
elejtbe áll, örömmel elöbejlli á
vigyetlkiuit. á Kunok Arpádhoz bjöl-
nek Oleg ajándekokat küld, Sbéte ayer
á Kun ink; Hominvelérek arefsü
pokárba es epuszlsibvéreba. Fához,
Sebesüni akarjakarjan, de hiszlen refsen
kerd, s meghal. —

Dr Lukcsics

Kivonat néhai Debreczeni Mártonnak

Kolozsvár 1850 junius 28ikáról irt leveléből:

In meinem pünktlichen Dankschreiben sind die Worte und
lich dass so weit genügen, dass mir die bestimmten Worte "d
Lösung zur Entscheidung dem Gemüthszustand bekannt sind. Morgen
die Entscheidung übersenden, wie sie will, ich stehe ihr mit stoller
Ergebung entgegen, denn mein Gewissen gibt mir das Zeug-
niss, meinen pflichten gemäss als Mensch, als Christ als Beamte
bisher vollkommen erfüllt zu haben.

Es ist damit nur allein Gottes Wunder, dass ich gerichtlicher
Untersuchung unterworfen haben, denn Gott sind wunderbaren für uns
gesorgt, und mit Herrlichen Ereignissen bekräftiget, dass die
gerechten Abenteuerungen keinen Zweifel gelassen sei in den unmit-
telbaren Gemüthszustand jeden Heilsamen Gefühl über-
zeugten. -

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagyméltóságu Gróf
Kegyelmes Uram!

Hogy a Nagyméltóságod f. é. Julius 17-ről hozzám bocsátott
„ni méltoztatott becses felszólitására, ily
kisön engedi betegségem válaszolni, azát
bocsánatot esdek, most is csak midön
szünete van epe lázomnak szedhetem
öszve Debreczeni Márton elhalt fejébe
„lésen barátom korábbi életéről, nagyobb
„ra tölle magától vett tudomásaimat.
Le dictálom mit csak tudok, Nagymél-
„tóságod kifogja belőlök választani a
világot láthatókat.

Debreczeni Márton egy Kolozs-
„monostori falusi fazekas mesterember
fia volt. Legelső tanulását azon helység
oskolatanitójától vette. Mint ő számtalan
„szor mondá, minden bár mi nyomorult
muzsikust gyányával hallgatott, vagy is
anyira kedvellette a zenét, hogy más
hangszerhez nem juthatva, szüntelen a
toronyba járt harangozni, s a harango-
„zás áldozatául esett jobb keze mutató
ujjá egy ize: a harang kötele szakitotta
el. Legfőbb vágya még ekkor, – mint
maga mondá – valaha K. Monostori
Mesterré lehetni. –

Kolozsvárt mint szólga gyer-
„mek folytatta tanulását egész Diák-
„ságáig; mindig kitünő" tanuló volt. –

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

Tehergödve

Telvergődve diákságra kitünő
szorgalommal nyelvek tanulására
adta magát; és már másod éves
diak korában a' jelesebb diákok
barátságukba fogadták, mert ap-
róbb kis költeményei minden kitől
közkedvességgel fogadtattak. — Egy
igen becsületes Ur ember' Bettegi
Sándor Ur' gyermekeit tanitotta,
kiket, kár-a' diákok nyelvén szólva-
zsirosabb tanitványokat is kapha-
tott volna, semmi kecsegtetőbb ki-
nézésért el nem hagyok. — Jelette
Szük körülményein az első segé-
séget, az úgynevezett Alvinzianum
Alumniumot egy görög nyelven irt
kérelmére nyerte el, megboldogult
G. Rhedei Adám Ur ő excellentiájától.
Ezen felyül az Orchesteren mint
Waldhornista muzsikálgatván, mi-
ekből megtakaritható Bettegi
Sándor Urnak adta által vele való
Speculatio végett, és igy Selmeczre
menetele alkalmával 550 vfo R flot
Számlált összve, mit Alumniumból
Muzsikából és Speculatioból mulhat-
lanul szükséges költségein kivül
megtakaritgata, és ezzel indult Selmez.
re. Mint diáknak sok apróbb költe-
ményei forgottak kézen, melyeket nem
tudom megtartogatni é? Nevezetesen
a „Hajóját" melyet Kir. Tanácsos
Ugocsa Katona Zsigmond Urnak
ajánlott; az „Esti alkony"-át melyet
nekem küldött s tőlem Pesten
Karacs Teréz k. a. elkérvén soha
többé vissza nem kaphattam.

Selmeczen

Selmeczen tanulói pályaján sok segitséggel volt hozzá B. Brukenthal Miháy. vagy G. Teleki Mihály a' kettő" közzül melyik már megfeledkezem; ő" mindég hálával emlegette. Megjárta Selmeczi tanuló korában Magyar=hon' megénekelt helyeit a' Balaton táját gyalog; több Ref. Lelkészektől a' legszivesebben fogadtatva, sőt szekérrel is néhol tovább szállittatva.

Végezve Selmeczen mint napi dijas (: Diurnist :) Radnára jött le, – s itt szövödött házassága. – Erről nekem ő" enyit emlite; – (: mit csak is Nagyméltosságodnak mondhatok el :).

Selmeczen létében több tanuló társai" "val egy kevés özvegy Hadnagynőhöz járogattak, s ő" hogy látszó kedvetlensé" "get a' később feleségévé vált hajadon testvérének is elüzze, egy szer=másszor e' lánnyal is idözött; de tulajdonképen csak is az Özvegy hadnagynét szerette. Lejövé Selmeczről Radnára értésére esett, hogy a' Hadnagyné egy rokonái" "nál ott van; legott felkereste, de bánu" "tására a' Teleségére menendő" is ott volta; s minthogy napi dija oly csekély volt, hogy abból meg nem élhetett, szive" "sen elfogadta a' Kosztot, mosást s a't. a' Teleség rokonaitól, s innen utólyára, a' hozzá tellyesleg ragaszkodó leányt hálából nőül vette. – Rad" "nára a' Cseteli Rohóhoz tétetett által substitutus Írnoknak, de ott is csak szük napi pénzt húzott. En Tresztiot. és Lunkojt G. Wass György Ő. felkérésére Zaránd megyében mérve, majd minden héten

egy be jöttünk

egybe jöttünk, és tölle tudom Kor.
„mányi méltányolás, és 400 ezüst Ftval
megjutalmazott javító találmányait,
u. m.:

Setálgatva a nagy halmokra
gyült Kohó salakok felett, arra a
gondolatra jött, hogy a salakok
nitalán rosz olvasztás következtében
lehető tartalmát megvizsgálya, és
úgy ütött ki a kísérlet, hogy az ércz
nemeket a köves részektől magába
venni szokott büdös köves anyag
(? Schwefel Kies?) meglehetős adag-
ban találtatnék a salakba, mi az
olvasztásra szerzett praedalt Kiesnek
eredménye volt. – Minthogy a Kiset
drágán kellett az olvasztáshoz venni,
tehát egy bizonyos mennyiségü salakot,
a kísérlet utáni tartalmához képest,
minden Kemenzébe tételett, és így annyi
Kiset, menny a be tett Salakba ta-
láltatott mindannyiszor meggazdál-
kodott. – – Csakhamar észrevette
azt, hogy az olvasztást is czélszerüsebben
kellene mérsékelni, mint eddig in-
téztetett, mert az érczes kövek tar-
talmához képest az olvasztás vagy
sebess, és ekkor az érczek oxydálódnak,
vagy lassu, s ekkor bizonyos rész
a Salakban marad. Az olvasztást pe-
dig úgyszólva kordozza az „intensitas
ignis", mi két tényezőtől függ: a gyú-
anyag és a rá fütt lég mennyiségétől. –
A gyúanyagot könyen meghatározta,
de a lég mennyiségét a fúvó sebesebb v.
lassabban járása, mit ismét a vizi ke-
rékre folyt víz-mennyiség határozott.
továbbá mentől sebesseben jár a fúvó,
annál rövidebb az „oscillatio aeris" és
így a fúvóra alkalmazott sípnak felyebb
kell szóllni. Ezen okoskodások után

a Kohó

a Kohó fuvójára egy sípot alkalma-
„zott, és a próbák s tapasztalás után
meghatározta, hogy a Sípnak minő
hangot kell adni, mikor a fúvó a
meghatározott leg= menyiséget adja:
dolgozó szobájában maga mellett
tartott egy Hangvillát /: Stimm=
= Gabel. / és a fuvóra alkalmazott al,
„kalmazott sip hangját, mely szobá,
„jába hangzott, ottan ottan ha válto,
„zást vélt észre venni, a hangvilla után
vizsgálat - alá vetette; és ha fellyebb
szólt, a sip mint kellett, a kerék vizéből
levétetett; s ha alább szolt, több vizet
bocsáttatott a kerékre. — Ezen, és más
e' féle műtételekkel oly szerencsés olvasz,
„tásokat tétetett, — hogy a veszteséggel
dolgozó Bertési Kohót, melyet a Zalath,
„nai erdők kiméletes tekintetéből bár vesz,
„teséggel is a magoss Kamarának tar,
„tani kellett, valóságos nyereség be hoz,
„ta; miért csak hamar a m: Kamará,
„tól az egész Bertési Bányatisztség
— közte Debreczeni is — jutalmat ka,
„pott; de a mit egy Kompodi nevü
Kohó igazgató előttem valla meg, hogy
az egész tisztség egyedül Debreczeni,
„nek köszönheti a megjutalmaztatást;
különben nekik leg ki„ebb részök sincs
a feldicsért érdemben.

Minthogy 1½ év alatt igen sok,
„szor jöttünk egyövé, nékem Bertésen
a „Kiovi Csatá" több helyeit felolvas,
„gatta 1829ben és 1830ban elszór apró da,
„rab papirokra irva. En sokat nyugtam
az utólsó ráspoly megadása, és sajto
alá bocsátására: s' mindenkor igérke,
„zett is: de végtére látom anyiba hagyta.
A „Kiovi Csatá"t még az irt évek előtt
irni kezdette; mikor? azt nem tudom;
hanem 1829ben már nagy része kész
volt.

A' Sors

A' sors 1830-ban elválaszta
egymástól, s ezután csak is Kolozs-
„várt találkozhattunk személyesen.
1850-ben November 12-én utolyára
látám. — Szilárd, egyszerü, mindég
kitartó vig kedélye leverve, szive csaknem
megtörve vala. Három óra hoszant
valánk együtt, háromszor álltam fel
tőlle búcsuzni, de belém ragaszkodva
nem eresztett. — Könnyezni időmben
csak ekkor láttam. Elválásunkkor
ez volt hozzám utolsó szava: „Te tudod
barátom, hogy azon bánás módot
melyet lelkemet ki fárasztják, soha
megnem érdemlettem. Isten áldjon
meg ki tudja látlak é még valaha!"
En még az nap Prof. Salamon Józsefnek
irnák mondottam, hogy Debreczeni
mejen megindulva van, ily levesten még
soha sem láttam. — — Megtört lelke
közelgő halálát érezte!! — — — — —

Vegye ki Nagyméltóságod é
le dictált sorokból mit czélszerünek
lát, s bocsásson meg ily hoszas késé-
„semért. Fogadja el Nagyméltóságod
forró, halás köszönetét, — ai derék férfi,
feledhetlen barát — kiérdemlettem
„like, s hátra hagyott családja gyá-
„molitásai körülti Nemes fáradozásá-
ért.

Nagyméltóságod

alázatos szolgájának
Ötvös Péternek
mk

Zilahon Őszelő" 22-én 1853.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagy Szeben December
16tán 1853.

Nagy Méltoságuu Prof tur.
Kegyelmes Uram!

Hogy á folyo ho elsö napjára igért Jegyzéseimet
a néhai Debreczeni Márton ur gyermek tori
életére vonatkorolag Excellentriádhoz elnem
vihettem, fö6b oka á volt, hogy az nap, -
melyen fennebbi igéretemet tettem, délután
árvaleányaim az oskolából betegen
haza jöve á him lör meg kapta, s két
hétig - ágyba feküvén, - Orvosrol és pa-
tikárol gondoskodni - aromba á hiva-
talbaij járnom kellétven, - pavamnak
eleget nem tehettem; mellyértij alázato
son bocsán atot könyörgök. -

Most már jóbban lévén gyermekeimij,
ezennel küldöm idezárva az érdekelt
Jegyzetet, az ars valamenyiben hite-

lesithetö

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATÁRA

lesi thető 12 darab leveleivel együtt á
Nehai Urnak, - s: a' többi el hányodván)
oly alázatos kéréssel, - hogy á lehető
hamar álás után - mind jegyzéseimet, mind
a' leveleket vissza adatni rendelni -
méltoztasson, - mint hogy az első csak
imparumba öszve vissa van irva minden
rend nélkül - - -

Ha á' Szerkesztő Ur, bár mi levessét be,
lőtte érdemesnek találná az egészbe bé-
fürni, - Csak azt óhajtanám - hogy
illő helyin - a' tárgyhoz méltó stý-
lussal igtassa bé; - mert meg vallom,
en már a' mostani Divat határát tul
élsem; s végiekben jem voltam a' jobb
Remélő - - -

Azon Benedek Anti nevü Ifju, ki a' boldo-
gult Debreceni Márton Ur mellett gyakor-
nok volt - - - Selmecről a' mult évben le ért ez.

vén

vénj ide a Sompéd Virágnai Só Hivatal
mellé alkalmaztatott, s ott van most is mint
helly ettes Grund Officiáns pengő for: napi díjal,
még az organizatio le jön, vele egy évben talál-
kozom: — ezen ifjú a közelebbi nyáron nagy on be-
tegedvén, Ő és Atmya hozzá jött látogatni, és
beteg fiát ápolni, — a fiú meg gyógyult, s az öreg
anya rövid betegség után Virágnán meghalt.

Magamat kegyes grátiájába ajálva
mély tiszteletel maradok

Excellentiádnak

BCU Cluj / Central University Library Cluj

alázatos szolgája
Ignácz Márton

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nagy mélóságu Gróf Úr!
Kegyelmes Uram.

Excellentziádnak f.h. 18án Költ, de akkoriban a' Posta ide nemjárása miatt – csak 26án tiszteli levelére van szerencsém következőleg válaszolni:

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Én Debreczennivel szoros barátságban állvan – de ezen bensö viszony nem annyira elsö gyermekévei elevenült, hanem gyökerezik, mint késöbb, Jelsedülö Korunkban fejlödett ki. – s azután a viharos Ferfiu korban erösödésemig. Azonban ha nemis törölhetlen élesrajzát, de némi jelem vonásait tudd adni. Debreczeni alkatmainti Körömbeli volt s' századok ölején Született, – de ezt jobban megtudhatni a Kötösfői matriculából. Ujonnan vala gradusban tanulo – s Gal mint sán Diákok lesznek járnak nemelly kezdöléses együttes. Jól emlékszem mikor hozzu Jejér czönöras szülöi a' Kolégyomba hozzák. A Jejer hamvas, piros posgéj ábrázatu, Kék szemü és Sárga hajú eleven fiu, mast is szemem elött áll. Nagyon szegény volt, – Szolgálatnak Szolgája, –

Kiss

kiknek fagyos telén, korsoval hordotta a Vizet a Szamosról,
hogy tőlleb a Cseszefenekén maradott kevés meleg levest
kaphasson. Sok jóval volt iránta Faluja belié's talán Rokona
is Ignátz Márton; ki bár maga is Szegény Diák, a' ki-
telhetőség gyámolitotta. És ezt Debreczeni soha sem feledte
el, akkoriban, midőn Ignátz szegény Fiúnak, a' pedig nagy
tekintélyű Tanárának volt. Ezen Fanyaru Szegénységge
mellett is mindég egészséges, eleven's igen jó kedvű volt, —
tanulásában eleitől fogva kitünő, jámbor, és erkölcsös ma-
gaviseletével mindenek előtt közKedvességben. Diák Ko-
rában is mindég a Szegénységgel közé tartozott. Tanit-
ványai vagy ingyenesek vagy kevesen fizetők voltak.
És ő mégis mindég jó Kedvű volt's mikor a Gr. Rhédei
Ádám 90 forintos alumniumát elnyerte, barátait meg
vendégelte's azt mondta: „Most már gazdag vagyok!"
De ezen gazdagság csak annyiból állott, hogy négy évi
Diákoskodása után minden megerőltetés, mellett is, csak
300 bankó forinttal indult szembe az élettel, a' Debre-
czeni akadémiának. És mégis nálánál gazdagabban
a' szó igazi értelmében, — soha senki sem jöhet le az aka-
demiáról. Diák korában könyvei, írásai, — úgy ne-
vezett Cursusi — nem igen voltak, rendszerint más-
okhoz csatolta magát's halgatva a Feleltetésekre
készült a' Vocatiókra — és mégis többnyire ő tudta

leg

legjobban. Mind é mellett sokkal szebben, más Tanáraink korában
egyszer beszélgetvén vele á régi időkről's ezek közt oskolai tanulásunkról, azt mondta nékem: „Mi ugyé mink
„még Emberek voltunk á Collegiumban, de én meggy
„megvallom hogy nekem, mig Ő Felmeczi előadásait
„ideám sem volt á' Valodi tudományról. Valóban en á Colle
„giumban semmit sem tanultam". 's ebben ha eskolainkat
akkori tanitási módjára visszaemlékszünk, abigha igaz
Za nem volt. Debreczeni nem is azok közé tartozott,
kiket az oskolában, - mint gyárban á Kelmékre - bizo.
nyos forma e, gépezet szerint készitenek. Ő eredeti fő-
valvaigy Genie volt, ki magából fejlődött's kinek
sok meg kellett mutatni az Utat, hogy maga menjen
tovább, 's tovább mint az Utmutató. Ezen eredeti lang-
eszmék hivatalos életében elégbizonyitványait adta's
még adhatta volna, ha ezen teremtő lélekre elég
mértek adnak's el nem temették poros actáik hal-
mazai közé. Az általa felvalált's Kohász Korában
felállitott Vizkémellő gépe még a Némets tudo-
sok figyelmét is nagy mértékben magára vonta,
's Debreczeni munkáit nékem egy talán 1847ben
's 1848ban Némethonban kijött Tanyászkönyvet

8

mellyben egy Bájor Bányász-Tanátor ezen ö Gejét minden
eddigi tanátorinyok közt mint leg czélszerübbet
tünteti ki, 's Kormányának egy hasonló Gép fel
állitását ajánlja. Szegény Debreczeni! milly belső
megelégedéssel, mégis szerénységében, baraija előtt
is pirulva mutatta. Nevének ö müvének e'mél
tányos emlitését. – De erről nem sok többet, mert
ebéli érdemeit a' Magyar Kormány is elismérte,
midön az igénytelen szegény legényt oly szép
polczra emelte 's fizetésén kivül, személyére szi-
lón érő dijjal jutalmazta. A Kádéminai élete-
ről sem sokat, mert azt csak hallomásból ismerem;
azt tudom hogy ö is a legszegényebb, de egyszersmind
a legjelesebb volt, 's ö maga mondta nékem hogy
egy Jetián 15. Banko forintal Magyar országra
nagy részei bevonva. – Korlsmákban ülözésében
a' padon 1 ábl.-2. krajczárra vett egy félkupa bort-'s azt
hol hidegen megitta; hol felmelegitve 's 2. ször
arra kenyerét apritva bele fel kálányozta 's ekkor
azt mondotta: no most ebédelsem! És mégis hány
gazdagok Urasnak Jényes Kenyelmödben kevesebb
sükeresek – 's hasznalanul kivetett sok ezereik

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nem

nem hasonlítandó e 15. forintos szegény utazó tapasztalataihoz. –

Es már most még egy néhány jellemvonásokat, mellyek bár másoknál előtt sem voltak egészen ismeretlenek, de mellyeket mint barátja – mégis közelebbről ismertem, és mint igazán ismerőjeként, úgy hiven akarom rajzolni.

Debreczeni ritka jellem volt. Éles, könnyen felfogó ész, hű emlékező tehetség, olly még bélyegével és tiszta ítélőtehetséggel ritka egyénnek adatott. S azután az a végetlen jósága a' szívnek, az a' szeretőleányi érzékenység, melly még gondolni sem tud rosszat, – s mindezek felett azon természetes, igénytelenség és szerénység, mellyben ennyi erényét, – mint ékes kép arany ramában foglalva voltak, mind olly tulajdonok, mellyek őt a világ classicus szellemei közé emelték. Mind ezekhez járult a koronát azon fáradhatatlan munkásság mellyet férfiúi korában' s hivatalos életében fejtegetett. A Regula, hogy nem való járomba' s azt tartják a Genie nem tudja vonni a hivatal mindég egy vágásban dolgozó szekerét. Ha ez igaz – Debreczeni tiszteletre volt. Valóinál munkájabb, hivatalosabb' s hivatalainak inkább elő eggyén sohasem volt, mert nem lehet. Mintegy 10. évig voltam ennek tanúja N. Szebenben. Soha sem tapasztaltam meg ugy, hogy azzal

lag

la mellett asztallal elboritva ne találjam. Rendszerint nem
otthon, de hivatali szobájában dolgozott, hol jó reggel
tól késö estig, az egyszerü ebéd egy órájá kivéve, min-
dég elvolt foglalva. Némelykor estvéli gyertyagyujás-
ra kerülé sétálni menni, - rendszerint az Uszoda
felé, s ezen egyforma életmódot annyira követte, hogy
bár sok évekig lakott Szebenben, - ennek több utcá-
jai, mint hová hivatali tisztje é, sétája vitte, nem
ismérte. Ezt onnan tudom, hogy egyszer estve sé-
tálni menvén vele, kértem hogy jöne már valaha
másfelé is, s midön ezt az egy nevezett Kis pia-
czon az Evangel. nagy Templom mellett gradi-
csot levezettem, meg állott, viszanézett, s csudál-
kozva monda: „bizony még nem tudtam hogy Sze-
ben illyen hegyes helyek is alant annyi utczák
vannak". Késöbbre megismerte ezen utczákat
is, mert gyakran Szombaton estve vagy Vasárnap
hajnalban, pipáját kezébe véve kisétált ezen utczákon
Vizaknára, engem s Szász János, Selmeczi tanuló
társát meglátogatandó. És az illy látogatások va-
lóságos ünnepek voltak neki és nekünk. Gyakran
midön szép tavaszi vagy nyári napokon, tanu-
ló szobám kertbe nyiló ajtaja előtt sétálunk

Ig

és a magos Jenyő alatt és Zöld bokrok közt a Zsibongó Méhek
szomszédságában egy Kanapéra dőlve, Kis gyermek
keresi a virágok táblák közt futkosni látva, gondolat
taiba merülve felsóhajtott és mondta: ez az élet Barát
tom, nem az enyém hideg falak és poros acták közt!
De az ily pillanatok, mint gyenge jellők csak ha
már arcomulnak kalkéban, s azonnal felvidulva vissza
tapsa régi elevenségés. Barátai körében hivatali
dolgokról nem szeretne beszélni és bár a Világ folya-
más nagy figyelemmel kisérné és több bel és Kül
földi hírlapokat olvasott, még legmeghittebb barátjai
közt is ritkán. levelez, de igen józanon beszéle a
politikáról. Nagy társaságot nem szeretne, idege-
ned közt határtartózkodó, szótlan volt és ki nem
ismerve, talán még lenézésnek is tarthatta. Pe-
dig mennyi ész, mennyi kedély volt baráti társal-
kodásában. Mert neki nem csak szakmányában
mély tudománnya, de általában sok oldalu esmé-
rete, kifogyhatatlan humora, és valóságos költői
talentuma volt. Már gyermek, majd ifju korá-
ban kitünő jeleit adta ezen hivatásának és igen
sok apróbb és nagyobb, kedvelyes és komoly versekben

ira. Bár hogy tulvira szerény sége ezeket elvonta a világ-
tol. legalább én az Aglajában megjelent Hajó-
ján kivül, több nyomtatva verseit nem emlékszem.
A muzsikát is igen kedvelte. Mint Diák Korában jó
Violoncellista volt, hegedün is forte-pianon is
jártszott kevesbet. Mint általában társalgásában, ugy
egész külsejében, öltözetében is ideje módjában igen is
egyszerü volt. Rendesen két tál ételnél nem evett
többet, de ennek kemény elnek, husnak kellett
lenni, mellyekből azután igen jó étvágyal is nagy adag
gotba bevett. Jo bor, s ollykor meg Champagniai
mellett is, baráti körökben szerette mulatozni, de
sohsa a hasaron tul nem. Kevélységes nem es-
mert régi barátait, tanulótársait, a leg szegényebb
állapotjában is, régi hév érzelmeivel ölelte, s va-
lahányszor szegény harisnyás atyafiai vagy
csak falubéliek is meglátogatták, azokat minden
kinos meleg szivességgel látta, s asztalánál, he
szivesen vendégei voltak is, maga elébe adta,
tálához ülteté. Egyszoval ő egy ritka, minden te-
kintetben ritka jellem volt.

Még egy megjegyzést, különösége miatt nem
halgathatok el. Én nem tudom miféle atyafiság-

nak

nak kell lenni a Mathesis, költészet és Kéményzés közt, — de annyi igaz hogy nem csak hazánkban, de Külföldön is több kitünő jellemeket tudok, kiknek e' három iránt nagy mértékben fejlődött ki egy természeti vonzódás, úgy nevezett Sympathia. Debreczeni is ezek közé tartozott. Ő igen jó Mathematicus, jeles költői tehetség, és kitünő Kéményzője korának volt. Nem csak sokat elmélkedett a Kémények készítése módjáról, fűtési theoriájáról, de maga is örömest ratott Kéményeket. Sőt piszkos azt igérte hogy olly Kéményt fog szobámba csinálni, melly által lehetőleg legtávolabb fajd, lehető legnagyobb kellemetlenségeit. Ezen igéretét nem tellyesítette, mert el volt borulva dolgaival, s később szerencsétlen csillagzata őt is költészetünk ragadozóit szomorú napjaikból, azon időben, mar halálla levető hire hallatára hozzánk. Excellentziád, ki olly nagy tehetség pártolója, ezen, arra minden tekintetben méltó Tárgyát, — oda lefolyó életét jobban es, mint én, — ki csekély ki hijános rajzomat azon kivánsággal veszi szemlére: az Isten Excellentziádat áldja meg azon sok jóért, mellyel a boldogulához, mind életében, mind halála után Magyar Hazánkhoz viseltetett és viseltetik, mostis, mi

dön

Örv. élete kiadni szándékszik. Az érdem-teljes, midőn az érdem emberei tiszteli, örül magát tiszteli meg!

Alázatos még tiszteletel örökös

Cs. ellenzi addnak

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vizakna. 1853. Decemb 30an

alázatos Szolgája
Kerepsi Károly
mpk

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA CENTRALĂ
M.S.S.E.
CLUJ
UNIVERSITARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az 1850ik év tavaszán s nyarán, mártsak néhai Debreceni Márton Urral Polosvár, s vidéke határain többszöri járán-
dulásaket tettünk geognostikai tekintetből, melynek fő tzélja
a tüz álló agyag (feuerfester thon:) kikutatása volt, az össze
szedett agyag nemekből, mint egy 70 féle vegyitésből ~~készült~~
olvasztó tsupratskák (schmelz tigel:) készültek, ezek rendre
egy a hoz készült katlanokba erős, és hosszas tüznek va-
lénak kitéve; ezen 70 féle vegyitésnek nagyabb része ¼ óra
~~alatt~~, s némelyike egy pár pertz alatt csak 1-3" vizoszlopnak
megfelelő légnyomás által gerjesztett tüzbe össze olvadott,
két agyag neme, s annak vegyitései 6-8" vizoszlopnak
megfelelő erejü tüzbe több oraig volt a nélkül, hogy rajta
leg kevésbé is az olvadás jeleit észre lehetett volna vemi-
ségbe olvasztattunk öntöt vasat s aczélat. – Ez alka-
lammal a tüz gerjesztésre Centri fugál fuvot használ-
tunk, mely a néhai Urnak hasonló alkalmat nyujtott
a természet titkainak egy más ágaiból való vizsgálodásra.

Készíttettünk egy kis centri fugál fuvot melynek
dobja 16" átmérőjü, 4" vastag, a tengelyén negyfelé ágazó

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

lapátak

lapátal, egyenlő távolságra, a kiöntő cső vége 16□" volt,
a lapátokat forgásba hozta egy több egy be kapásu kerekek=
ből álló gépezet, sig tetszés szerénti sebességet lehetett néki
adni -- ezen fuvoval tett hosszas proba tételek adataiból
a néhai Ur egy számittást készitett, melyből meglehetett
tudni, hogy akármely megadatott átmérőjü fuvo lapátyu=
tyait mily sebes forgásba kellyen hozni, hogy egy bizonyos
viz oszlopnal megfelelljen -- de ezen számittás a néhai Ur
halálával elévedet, s nem juthatott birtokába. —
a fennebb emlitett fuvoval 14" magas viz oszlopnal meg=
=felelő szeletis hoz tudni elő.

Kolosvárt Januar 18kán 1854

Rajka mk
gépész

Debreceni Márton — ki tűnő hangesze's felsőbb lelki tehetségei-

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

nek meg felelő erős's egészséges testalkattal áldatott meg-
milynek szerencsés édgyesülése nem mindennapi's ifjún tanuló
éveiben a' szegénység küzdelmei dacára egészségét nem is sokat zavarta meg — de nem így vala férfi éveit korába, a' későbbi években, — hol
már hivatala első éveiben a' küls ártalmas viszonyok az élet forrá-
sát a' vér-vegyvet kezdették rongálni.
1827-ik év elején szerencsére más kímlő tiztviselővel, több éveken
keresztül a' hazai's on valának azon fő szerek, mellyekkel nálunk
mindennap működni kelletett — s ezen érzek a' testre ható ártalmas
működését másoktan kezdette érezni — a' gyomor görcsök's az megromlott
emésztés már itten első állottak's a' szenvedés mellett a' lélek táplálását za-
varták — a' vegytani kémlészeknél bontakozott görök pusztító hatottak ártalmasan. — Még a' nem orvos is hallotta az említett
érzeknek a' testtel gyakori's hosszas érintkezésének ártalmas
befolyását — nem csudálkozhatni azért, hogy Debreceni Márton
nálnál ezentúl a' piros elven szúrós sappadtal válva találtatik — 's a' gyakori — sőpor hirtelenibe vesztegzésnek ktrő gyomor

gőrsökről – és lélekzési nehézségekről gyanakodni hallunk
mert ha később 4 évek múlva: Bártfáról Zalatnára als
mine – nem így folytonos volt az ezen érzékeli
működése, mégis mint hivatali köre által gyakran jött
érintkezésbe – mint ezen kívül is kitünő tudományos fejlő
lanosága volt a' vegytani kémiájek – hol a' higany és' többi
[: mercurius – chorum:] nagy szerepet játszanak. – Ily módon
anyagilag és' vegyileg gyengült testel sikerült 83 -ban
mint tanárság által – hol mégis folytonos lelki mun-
kálodásokkal – fáradtsággal éjjel és nappal lelki tehetségeit
erőltette meg – hogy ezen hosszas lelki dulgozásai a' külömbeni
is gyengült testre ártalmasan hatottak az ermepetig.

Ily állapotban 1848-ik év őszén vétetett fel Pestre
az akkori kinastari ministeriumhoz mint államalmári
titkár, hol kevés időig vagyon, de felsőbb lelki tehetsé-
gének új pálya körében tovat működött. –
A' forradalom fejlődésével Pestről 849-ik Januarius elején
Debreczenbe utazott, – hol minden jövő napon 7-ik Januarius

gutta ütés érte, — a' miből barátjai s hári gondviseltja hü
ápolások mellett orvosi tanácskozásból orvosoltatva, erőszakos
piócák hogy hurok alkalmával kétszer harapjak
orvosi szerek nyomán 4 héti ágyba fekvés után egyszer ki
gyógyult — s később Kolozsvárra jövet útban Szebenbe hagyott
családjával találkozva elragadtatva, tartózkodik el végleg
Ha minéjárt az 848-849ki szerencsétlen forradalomba
bele sodortatva ejtek kétségtelenül volt bevő szenvedőleges részt,
mégis ennek folyama — vége bekövetkezését nagyon örvendezik
vidúságot többé nálla találni nem lehet — sűrű környülmé
nyek közt tudományos munkálatok végzi s' természet tanul
mányok közt töltögette idejét.
1851ben Februar 13kán hirtelen terhes betegleánya mellett
könyv és toll kezébe vissza[illegible] — reggel felé vérrel ereivel
magát le fekűdte — a' kispőb a' betegeket meglátogató orvos,
régi tanuló társa, s' barátja Dobozi Baraki Dániel megjedzi
találva az jobbelo lábszára mellett az apa elterjedt mu-
tatkozó tüdő betegségét, — mert az üter rendellenesség, ki ki
maradása — nehéz lélekzet — vérz s genyes ki köpés —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

belső nyugharatlanúság — ahúz szolhatás — a tüdőknek
a' szélhüdéssel határos gyuladáját ~~nn~~ jelentették — az emlí-
tett Orros tájra a' vérfidelmet a' tölle is nagyon tsiklandozó
fájást minden áron meg meetemi akarva, orvosi tanátsoktól
indíttatott, de sikertelen vala minden orvosi fáradozás — hí-
telen az hü női, gyermeki és barátí apolás — a' fájdalmas ora
a' tüdő szélhüdő be állott, i ő napi betegzsé uránt ejtendején
jobb
az örökkétére ált szenderült. —

A' lélekben és testben erős egyéniségnél Debreczi Márton-
nál — ki élte közép szakába az ártalmas hülhodtaisakkal az
anyagi téstbe tört meg — késöbb lelke minden látokba tulse-
gítette — a' remény repesett le hangzó kedvés hozzá járulsával —
Kevés kelle, hogy az ily meg gyengített élet erők vígy lep
ki' olvadjanak. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

Debreczeni Márton folyó év februarius 18ᵈᵉ. estéli 11 órakor
meghalt! özvegyi korhonás után alig ötnapiq tartó rosthaz-
ó tüdőgyulasában.

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

57 éves áls, — ebből 27 ser a Ref. Kamarai pulgálatban
töltötte.

Marad: özvegyül neje Lanes Theréz a 9 árvával hat
gyermeke.

A gyászhir Kassán fájdalmas sóhajt minden kebelben, a Eltá-
vozottnak emlékét könnyekkel gyászolá.

Hült porai egy könnyörgés után Szombaton fognak
a Nyugalomba örök nyugalomra tétetni.

Kolozsvárt febr. 19ᵈᵉ 1861.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Büpkén álla hiód a' Dniper' partjai mellett
Mélyen nyultak alá' Éjkes felhőkbe verődő
Tornyai a' hüs Dniper' ezüst tükrébe, tetőjök
A' tévét vándort fölszór vezeté igaz útra.
A' sebesen tuhogó haboc' árjai szákadoc olta
Csapdodták árcokkal övedzett Előfalait, de
Kij, ős épittője erős alapon rakta várat
Sértetlen maradott a' habok dúlásai ellen.
Mint a' földbe Emény gyökeret vert törzök tölgy, mely
Ingadozás nélkül marad a' Télvész diadalmán -
Többire harczos hős liárat rejtett Ebeléje
Sértetlen maradott a' harczok' vészei közt is.
A' fejedelmi laczát' pompás palotája Eletről
Büpesitette Őrét. Nem rég vala ebbe laczoc
Dév és Ostoló Ét tartozének, Éket a' morc
Észak' földe nevelt, mind Ketten hős fiak, Ódin
Hívei. Északi mezején Oleg ellenek hajtatlanul tört
Ős birodalmokat hogy Ki erőtlenitse erős kezeikből,
Ezt ők hős tőlekkel, s Zarral védeni birták
Kij. de alattomos ármány ellen nem vala védő
Fegyverök - és ők gyilkosok által vérzé el életök -
~~Bírolt gyilkosok fegyver által vérzé el életök~~
És már innen ozdta Oleg' pozna pertu paranetit
Melyeket a' hü vége alá' hajtott Radimotók
Cső, Szerb, s Soth néjek fejedelmi sebegve Övettek -
Büpke dagály fepitette mejét, s nem láta erős mely
Ajtót az ő övedt frembe meg állni lenne hatalmas.
a

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az esti harang csengi a nap enyészetit, a legelő nyáj lassan
tojul elő a mezőkön, a pásztor fáradtan ballog haza felé,
és a világot a sötétségnek hadja, és nékem. —
~~Gyönyörködő~~ Tőlem a látás elől a mosolygó tájékot,
és ínycsiklandó csend vadkorát a levegőbe. Csak a bogár sípoló
bőrjadt párnyain, ~~és~~ csak Kolompot ~~pásztor~~ ~~[illegible]~~
álomra a messzi nyájakon, — és csak ama baba[illegible]orította
toronyból panaszolja a holdnak az álmodozó bagoly
hogy a vándor háborgatta régi, magányos lakjában. —
Amaz árnyéku pilfák alatt, hol sok el porlott hal-
mokon torka emelkedik, nyugosznak a falu régi
durva lakói, kiket éhség gyötrébe örökre be zárva. —
Sem a reggel balsamot lehellő pellői, sem a falusa
fiuknak csitergő ~~fiuk~~ ének, sem a kakasok harsány
éneke, vagy a vízhangzó kürtök nem fogják
többé őket mint agyokból fel költeni. ~~[illegible]~~ nem fog
a tüzhely tűz lángolni ~~[illegible]~~, sem a siska feleség étek
gondoskodni ehezettöbbé. Nem sugdojak egymásnak
a gyermekek a gardamegtéréset, s nem fogják tördes
kotiolni, hogy tiriggyen asszonyuk vissza térjenek. —
Sokszor hajlon a gabona sarlójokra, elkavaszt sokszor
hasitotte keményi barázdákat. Milly vigan hajtva-
ták szekereikon a mezőre, s hogy ~~[illegible]~~ dőltek a fák
keményi vágások alatt. — Nagyra vágyás, ne csufold
az ő hasznos foglalatosságokat, hári örömöket, s homályi
sorsokat, és ti nagyok! ne halgassátok megvető mosolygással
a tegnapnak rövid, és együgyü történeteit. —

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA
Babeș-Bolyai Central University Library Cluj

A' címereken, a' batalom pompáit, és mindaren
fejedelmeken, miket valaha a' világ adott egy évnek el
vagadja az el kerülhetetlen óra: a' dicsőség ölvénnyi és
csak a' sírba veretnek. — és Ti kevélyek ne tulajdonít-
tsátok nihil hibául hogy az emlékeren sírjotra
nem emlő oszlopot, ott hól a' templom üregibe, és
a' sor bolyjába ~~nem~~ az emlő Kar diadjait elbeszéli.
Víppa idvezheti é' a' pompás hamvedet, vagy a' Faragon
mejjéjo, az el repülo lélek régi lakjába? Elő pollio
harsja é' a' tiptelen fava a' néma porc, vagy a' hi-
zelkedő meg tompitharsjai a' halál durva hideg fülét?
Talán eren megveretett helyen nyugszik sok egy kor régi
fiával tele sír, és kit mely király, példáitan forgat-
hatott ~~volna~~ vagy lantot lelkedéssel pengethetett
volna. — de az emlet az idő ragadományaival
gazdag könyvét soha se nyitotta fel előttök;
sullyos fegyetség nyomata az ő nemes tűrőkes, és az
ő lelket keresztő folyamát megfagyasztotta. —
Sok csillámló drágakő hever az ocean meg nem hetetlen
sétér ebelébe, sok virág nyilik láttatlan, illatjait
csak a' puszta levegőbe lehelli el. — sok bátor nyugha-
tik in a' ki rettenthetetlenül állott volna ellent
a' tjsannusoknak sok néma dicsőségtelen Milton,
és sok haragjai virtől állatlan Cromwell. — az ősöket
nem engedte a' fülelő tanátzosok tapsaival parantzolni,

a' Fájdalom, ki vonúlt Fenyegetőzni meg vetni, egy mosolygó
orrágra bőrsöger terjeszteni, ki tőle Netsik a nemet fenibe
venni; S nem tsak vingek de vétsik ki határok körré volnak
pirítva, nem engedte sorsok misáilással jönni tromfra
S be zárni az emberiségre nézz a' fájnakrád kapuit, —
a' kellemesnek igazság határait le csillapitni, az ész fenét
metszés pirulásait el sivölni, vagy a' bujaság, ki lenyü-
ség oltsárait le rontani a' undsa lángjánál gyuztott
kun tüzzel — Távol a' nemtsenet bolond sóhajtásjától
az ö mérsékletes kivánságok soha se tanulni sajnálni;
az életnek hív magános völgyibe lármátlanul
folytattak pá ösvényt. — S még is éppen ezen
sontokat a megbántástól védni sok Felekbe emelt
Törödöny oplojo, nélkül versekkel, s formátlan mettrétek
el ékesitve, keri a' vándor sohajtásjával adózni, Nevek
s ejtendejük gyakorlatlan Értsül ~~nem~~ véve, a' hit, ki élegá
helyén tölték, ki sok törül elpusztult penitsik tanitják
a' paraszt moralistát meghalni. — Nesd ki az a' ki ezen
egykeser élettől örök butsut véve, á' meleg verö fényeket
el hagyva, vissza ne sohajtsana? Sok kis Ebelhez
van a' távozó lélek ötve, sok tegez könnyek hullanak
a' záródó fenre: a' termiséd pára a' sirból ki vissza
hangzik, s az elöbbi tüz hamvaimba ki lobog még.
Es te! a' ki meg emlékezsz a' nem tisztelt halottakról
ezen sorokba enekled az ö együgyü történeteiket, ha
talán majd magános andalgásba merülve nemely jámbor
Lélek tudtodra Fog sorsod után, talán ~~nem~~ vagy egy

öh hajn pápsor ert Fogja mondni: sokszor látták mi öte-
pitz mattakor sebes lépjekkel segetni a harmatok hogy
a nagy hőségben üdvellye a támadó napot. – Ama tere-
pely bikfatörzsi mely régi gyökereit oly büszkén görbíti
Konforan hevert ö le sok dél után, s merön nézett a patakra, mely
mellette segedrecs. Körül ama fenyők most megvetőleg
mosolygva, s közönyi kínzásait morogva látszott tűrlyegni
majd le sütve fejei fájdalom tól hallgatnak, mint egy rabolyodon
vagy gondok nyögő maszrongok tartott vagy reménytelen szerelmek
emésztettek Egy reggel nem láttam őket sokat halmán
sem pendite fájánál sem a patak partján, sem a berekben
sem a bercknél nem volt ö. Nem sokára halotti ének
gyászba borítva látám mint kísérik őtet a temetőbe –
Jeg olvasó sirhöve mellett amar agg tövig bokor allyán
" Ha nyugtát a hideg föld pártrajún egy a hir, s percnyi
elöre emlekezetben, ő bár alatrony pillantja a fejo
fundamentumát borítja, s komolyság pentele ötet tulajdo
nává. – Sily volt az ö jósága, ö öpinte az ö lelke, mert
az ég bövön meg jutalmazta. Mindenki oda a fegénynek
s az égtől egy barátot nyert, s csak az volt minden
kivánsága. – Ne iggekezz tovább érdemeit fejtegetni,
vagy gyengeségeit fitelmes latárjából elö hozni: reszke-
ző reménységgel nyugtassuk arra együtt az ö attyá-
nak s Istenünk kebelében –

AZ ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

AZ ERDÉLYI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

A' nyiras berek ágai köre dévegő madarakat
Hangjai édjével édes el andalodásra vérnek
Délibáról ~~melyek~~ kőre a' boldogok éneke lengett
Ős pajzsmos halmok agnor árnyékot ajánló
Zöld levele ligetekbe tiráltak a' halandó
Válogató tündért, ős balzsamos violák nevekedő
Ős ~~gallyain~~ al epeleit ingadozó fejekre fel, ~~mellyek~~ a' csapodár lepkék
gan ogresiat
Ős ~~lőtt~~ dimbojából egy kiejo vossa kiálytye
Ős ~~lőtt~~ dimbojából egy kiejo vossa kiálytye
Rezdő fejeselni veres bársonyal övedzve ~~körülve~~
A' völgy lenge lejtői öpue tolongoraik
Es pihoz ajkai Sok ne bársi örömbe forgott
Egy szivel mindenfele nyaja, örömnevetett ős
Ehamar élisumnak gondolhatta az ember.—
Mi tuda éreni inkabb? éppen az oly madarocska
Szárnyával bir, mely ki verodött örömeiből egy
Husa uzsnyi egyszer ölyvnek ijhat ki merodékre
Ős de alig hiszi, s ím árnyékától is el ijjed.—
Valamint mind érezem, ez az gondja valóba
Hogy mái éji ~~a~~ holnapt kajai körvagyon éjmái
~~hangos~~ ~~a~~ árnyaival el mig hogy ~~fellyeszte tulélyünnek~~ ölelje
~~a~~ boldog ligek örömnyugot Ősei lelkei
Hüvelen élete fellett villog karja elámaik
Es rebeg, es majd is ingen forron vája hasálás
Es végre sikit meg nyugodalma tulajdon
Ős ereje, de ujjat az által meg csalódvan
Ős ime! egy öreg állatsége jönek hajja fürjén
Fiata ~~ősi~~ rogyvegre, ős hi hiju hoppon találja
Halai tán lebelen lebeginek a' hiu fuvalomon,
Nina ekinese vidámonn ár neri lehels es
Keren fogva az Erdő szeno árnyéka homályan
Lakul ligisel vonic egy domb tetején
Hol a jobb sors pompas temploma pásztás praváng
Ohlopolvan alson arany levelével az égen
Hindöllo napnak rog fogadás latta élvezem

Valam sok ezer tagu éj ajtó vala, belyébb
A' Templom tőrepén pedig oltái, hol az egész völgy
Fremeje arany fronusta fel ülve.
Ettyelőtte Szemmel gyujtá'ldozás'ra a' hozzá
Gyülő népeket. Az Oltártol nem messzire meg volt
A' Föld sinre hasadva; de porkáival egésszen
Be leven nyillása takarva, hanem' bele bukkant
Hogy ha vigyázatlan volt lépésére az ember.
Ő még több ilyenekre mutat neki Zoroast
Igy nézérek ezen öszbe borult Öregen) Lehet ily sok
De mond meg nekem Istenek embere! hol vagy te ember most?
A' Lét sötétségen Egeknek bolygói közt vagy
A' Föld sinre alatt? Még sem! mert mindenek ott
Illyen sok bámulni való dolgok, de azt el hol
Hagyt nyugalom Ő rajtok sem mivel Ősim
Képeiről is hasztalanul tekintem, de azomba
Holgatnak, sem látharom a' tiket a' viadalnak
Alján rettenetes buvoryaim sullyal le vágott. —
Mond meg hát nekem Istenek embere hol vagy te ember most?
Egen? vagy Földön? álomba merül e? vagy ébren?
Igaz Hálgyelemnek erestve magát Ő ajtaiba le hudni
Képüle Zoroast ajtairól a' vár magyarázat
Nényéri, a' mikor a' templomnak oltára köréből
A' Jelelet hallyon a' bomb alját a vére jön
Egy barlangnak előtte meg áll, és mert hogy annak
Belsőjébe le tekintene, és mert! on pana polczán
A' [illegible] ércz [illegible]
Lathivala nyomorult sorsának kiroskadagoi
Egy elepedt, s halavány sinu Zoyra tekintez.
Haz örömét nevetnek kive törül, de hijaba,
Rebbenet ohaj, és ezeket le tiporja horogja
Ez haz előtte tekentnek arczát sinü Anyaszor nyira
Hogy nagyra mivel meg is sok lebbel Vagy

Sáros lás melly pompásan virítnak, elörre
A' tavasz ígéri virágai közt.
Vagy ha sárnak tiszi a föld, — esillagokat lát,
Egy Ember napokat látván, arokat ha el érte. —
Neki fekély az arany korona, gyémántom ég
És hiszen elvégzem kérésimet ő se félek meg
Innen odább vezeté egy illatos violák közt
Csergedező csendes patakja, hol levelek sírnak
Árnyékába pihenni le ülvén mondá lehulnak,
A' Te előbb terhes életedbe hagyom valahogy:
Oh kedves, Jámi! ne nem az álom karjai közt vagy
Nem nem a' holtak nyugalmas közbejébe, ne a'
Föld területe vagyon, s te ni ne vagy: Jöjne figyelmezz
A' míg mindenkor meg fog magyarázni beszédem

Kétségnélkül szemeinek láncaival voltanak a' sors
Ki magzatjai egymáshoz kapcsolva, s ámmal
Elve elképzelt őket az Istenek a' magos Égből
Lányai tudja szívébe gyúlni egy s tárgyat a' hűség
Ja' szerelem karjaiba szeretőjét karolgatni
Milyenek velvén a' kik szépek közt élek
Bírásával ajándokozát meg s lakul e' völgy
Szépein adrát, és ő a' halandók boldogítása
Boldogságot vala kötelességet, és örömöket teljesítek.
Oh de szerencsés életekbe az emberek ekkor
Nem vala közöt irigység, s a' háborúság bajok
Lángjai nem ismerék a' gyilkos a' kalyibákat.
Ki gyalog szerető páris [illegible] szerelmes dalaikat
Alig a' barna korom be legye tovács muhelyébe
Ő tömjéntől továcsolásától fel nem hevítetett vas
E, ez ők találgatásait ütése alatt ki nem élék
Ő meg nem fúrt hegylánczok fejeiket be vevék.

Jutsonda kényszerítő hoz meg jövődét.
A' végzhetetlen áldottal
vádolja panaszja.
És nyomorúlta
mónya magát
mével ő ar. —

Reggeli világot a' mennyire hogy kirabolja erővel
Fenyvesben a' hadi szekér gyülyáira jöhet vala még fel
A' Tiszai kompjuhoz: mert bőrösséggel nagyobb ez
Nyiregyházánál helyen; de reája nem ébred senki
A' szív éjszaki nem kívül pompás paloták
Egy hídi [illegible] vitéjjlő, vagy pedig egy veszteség ha
Lámpáinak hűbái nyája be sudra fogadni lehetőül
A' Tiszával meg elégvén. Ekkor bús [illegible]
Sohajtoj a' vészharangot nem [illegible]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Kupp István

Ah de ha hervadásra hajolnak drága virágid
S Ön' maga meg hegyi a Zeméper szép fogadéter
Nem ne tiernél sér vagg alni arcon körelőter
Mely tőssával egyszer kis kebelébe szivitta.
Jól vagyon! Elf. demiin. Lám nem lehet ede, az élet
Hogy ked fejed fellett a felleget öpve solongnak
S Ciggetező szivednek örök fajz Menydörög a sors.
Egy szaj — s oda lépsz kol nyra ölelni fogod kis
Őseidet, kol sokgyű leborulnak sörtek,
A' kit remenyes bucogányod üreje miatt reg
Meg hagyadnak az élet tiny terheiről
Gyáva segitts magadon! vad erőz! s olzse kiar ezest
Ne szivedből, mely veled annyira ezeti sorsod,
Mit sépsel? jer vrámam! Nyugod alomra vereték

Igy sold a kettségbe eles, s ina nyra sehetnek
Helyre ez ége fok állandó s tele bizony fevetéssel
Vissona a kisértőnek: Menny! menny szabadsra
Gyűnöl! En ig igyekszem meg szabadulni eremel.
Kép vala már kre durva tőrés vérébe merüni
A' midőn a somorú tömlöcz fenekére le száll egy
Rosa sugárokkal környül ven Angyali gyermek.
Nena komolysággal mosolygova reája
Hol vaa epen? mit akarsz? mond, hüvő nagy fiai merre j
Jángorisott el eren csoda? hány ez ki szembe meg állassa
A' dühöző ellenséggel, s nem félsz az üvölve
Rab dulo sareget ől; ne in annyira vettegsz
Egy nehány hamar el mulo bus pererenetektől. —
Nagyod el aron tőrve ne nivel a' ki szivébe adá ez
Lelki kicsinység bélyegi s a' bipei szülemenye.
A' nagyság igaz érdeme nem máshra hanem ott van
Hol a' sálfa keserese csapáji alatt nem alél el —
A' kis, s a' haragos sorsal békébe tud élni. —

Légy bátor. ne rebegj. Sok álom varrnéz reád nézve
Még idő közevetmye közöt el nejtve. Elosztik
A papp arany tárgyait a Gatyaborzó köd új egyet
Nem a fel dagadott tavaszi tengert közepibe
A tajgó habok a sziklára kőjába lökődnek
Végül ki fáradtam a partok élem el alusznak
Légy bátor. ne rebegj! — ezzel sál mondta ki reggen. —

Sohajtova jelene vérámá lehel, s Isida volnáa
Nem fogkaja meg elmejeivel ez Istenségnek.
Alom e vagy mondjéjem kapuzári csalnak
Ugy mond, s a mit látsz Jovoltgarja maggába
Alom e vagy pedig egy tüneteny ez? Nem! hüjen élven
Vlanat, értem: de hogy ti bátarna az álom
Ilyen bajos erővel, mellyel ez engemet ejtja
Mély és bátor álmot, adott csüggedt tebelemnek.
A mely pertsavó ra vigyázz semmele engem
Jöjjön elébe
A' zöld tenger közepén, mosolygva tekintsem
Egjove az Esaki szélyek vad hatorája fülembe
Ennek mina a' tölgy magadási zsiltül fogot állai.

Még gruárom egy tekintet jelenik meg előttem
Ott hátrej, de leg ottan [illegible] gyermek
Ej afarvan arcára tövetni, ránállsár
Lám De az égi ösmeny amint anyjához el jöve hozzá
Es a halálos tére meg tartoztatva tevélte
Mig Lehul igy tördet az alacs epoli Stronda Zalámat,
A' Ki csak éjfélkor vereghere hazá tövehez
Vélve tüpülve, sebebel ravva egész testembe
El vagy vagyon fáradvadé semmi Zaher ülj parti pádra
Ülni dobogásdal ügetve rejülj a' tátra hegyire
Hol minyájan tanakor jajdzat fogsz hallani, Jaira
Ivan meglehel az tehetes nál ül le tövére
Egy tömlöcz fenekén, ott bőjsz égő ömmel
Jólhered árral fejére ki, mit gonosz lelkében

B.

Annyi erö miner mely ~~már ollyan~~ sietsd meg tudna felelni.
Haj! de siess siposan ne idözz ne ha á hajnal
Kisa fejér fel emelje haralmas minden aron tul
Nemly é jövedelmes evel meg nyillik az ajto.

Ere Zalán gyorsan sor banlyuba hagja bovar é
Vágyva á hegy magos oldalair fel az oly igen ede
Ő szivva sok sebeit nem igyelvin sor tsem egyke
Serbak bürge ellenség parancsjait hajny ai örömre
Minden az élet. Rosszlanj vad fibibe kozun é
Hogy ha ki vans fravára tapon olly ede örömminer
Az milyen most élt mejjei bi tölni Zalainak
Köpne Erö be karain ellen segének az élet
Ajtot nyit kere be rohanj á több epnök közt
Kedves predajja zalál és meg messzü ujjalvan.
Elvagy vesve! halál fejedem sistanyu szene hagyj
I Ere fogozz a szokott ajtojai tsömöre ki nyomi
Hah. Mely boldog ha ritka tarsaság ha dőjét ujj
Fullya uram sivedből, hah. Mint progna örülni
Fogjuk ei tarsaim a. midőn ohajtott vesedelmed
Hallani fogjak, s bosszus mereggel csapa hozzá
Fel ajtod ere Lehel fogain és irdiva dühébe
Ej orditja arom szelid Jsteny, mely az elöt nem
Hagyta nyugodni ömmagaja olta ki kinatot elszalangjai.
Mely sokkal jobb lon vala, mondvan, egy el enyészem
Mint sem az ellenség kezé altal el éni halálom
Haj de te alalja Zalán ajj ember ereny ej ej dőjj
Ele gyava sivet mely vad Thrakiaba hagyt meg
Egy csapodar szellö hej Jsvalmárad alatta
Agrva Zalán hogy az elsö vagja csak kicsiarott
Kettörön mereggel meg mártolja dicsöjét
Jé midőn ot agrva tajt nyujja be tetni sebessen
Egy Jenyei pajs álla elö s el fogta csapjait

Hátra kerül ’s ehes semmel ’s’ajja Lehelt, de
Hüle helyére talál vón Folyvó bánat ’s epeszi
Fekete szivit el fedzi ’s Mérgezi fulánk ’s
Habozásra vagy indulatra kit hozza innen

Am de lehet hova lesz? Nelly szemi ékessége volt?
Nelly szépsége vagy vérpillyéi? En nem tudom. Ők hárr
Nincs az Sírnak Nyelv mely
Ning az Sírbe sohole ’s semmi titok, se az elmult
Esztendőt annyiszor siráhalmain öröv kinyer
Egy pillanatra alatt ’s fel fedezi szemeinket
A’ már rég elenyészett történetes tövények
A’ mi jelen vagyon a’ Föld minden rejtelme kör se
egy pontba koncentrálva mutatni előttünk
Meg történetekből a’ lobbot tár kitenésve
Sa hark a’ tör Lepre jövendö sirü homályán
Ey a’ sötra lejem őrez kihozni kebelébül
A’ tenger fenekén le szakasz, ’s láttatni az lépő
Utolsónó seregit. Se az Ennia élébe le térel
’s láttat az elsatorion láttá sür tengere sinni fogy.

Így lehul átalkodva kalálátnoz ’s alattol
Féki terült Mezzin nyugtra a gyilkos üregnek
Hirtelen el ragadvák, ép ötmagokban tudá semmit
Hogy menekedne, ki jött vala? ám de nem is vala
Annyi idője ezá mert az fel pirinek alatta
Egy gyönyörüséggel el Dölyvel élébe jövendőt
Mint egy ujra születve sikeres egy Boja fa alján
Ez vala ey örökös ki Lelek lebegé körül ’s hogy
Sem arnyékin, ez sohse nem hüvi nyugot Cselö
Lengeni balsamosan illatjával a’ tör erenyi
Fordá orcáját nyilt helyhez, a’ Vérmelyét ivott
Sörgedezve bé gőzgeni ’s az Élet habzé avölgy
Vegyelőt meg Sitsen kivánnékban ’s ez gyon

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nyelvem elég kevés, mellyből erőmnek
Nemű dicsérésére mondhassam: de mindég mért
A' lett ön nagy sokra magát dicsérni, ha bírom.
Hasfalamnál magyúlge az elmélkedés szerelem
Szíve haragja fejün' s fellett víziri erővel
Vágyasok ellenség, és őrző tapintásod arom most
Lepje vérembe hívná titeket sajtat vala ő el.
Vége szegeken lebegő gályáink körelni már
Sorsa vára felé a kavár nagy a még alázott
Nyelvnek fejedelmei törvényét vérmi be gyűlnek.
Jézet érezz szerencse hív kapjuk ő. ő vezesse ejjen
Tűzött ég az vérfal örömig gyógyíc ülvén
gyönyörben
Szíg vonzásra sőrt a bőr dusok ének nagyait
S a köpet vízpharanga arom tapsmantra felett.
Jegyek szív szeretett hív bajnokok ín jer ülni
veszett
A versett Apral s tőltött Eulaesok már
Végre stopol D a Cluj Central University Library Cluj
Vége ömerő a' Ipsa allat
Haj de lehelgette Sotsa ben egy orda, mert az erőjéből
ő egy régi szeér tömlőre fenekére bárra, s elvegyetve magát fel
Egy tömlőbe hová Soha be nem hatot az Egé gyomrába lenyom
Planétát vezője arany sugáraival, hol
A rab lánczra törött örök ős gyáva lár fejé fellett
Ez teszi panaszolat tűzi be a' falat arjai
Ad a' sügedező hív gupra nyögje arcáról
Jerheir árok alá zárvan csak tömegben gyáva
Minden bus ín s a nyájas titeket Soha sem kín
Jóravirágokat a' tömyetlet tőlt nem elébe
Kellemes Hyvalonzat nem leng i mesolia szépes
Ín örök hideget hervapranat ín az dön é
Ha nyo törvéne jihenjérem tudjánvalna ormon
A' fájtól Erejébe van egy gyáva olbe bor a Sreé
Sol tömlőbe tedigen egy tonna fogni a' hony

Mely bánat federe sóhajod
Látra arcon hogy mért nem enyészted el Mint a hulandó
Őszi el ej mért nem vernek fejed Almaink ej
Porrá az ifjonc örömeggyá tömlöcre tűzébe
Bár nyakmondat sorsát is ifjuinkra terd.
És hogy látra lehel be menyét egybe mosolygva
(Ah Mért nincs ilyen örömforrásnak mostoha sorsa)
Gyászfátyolba magával hogy még sajnosodva
Sóhajai ne vesszenek el hogy ő nyomorult leve
Szerencsétlen mellett ült egy szelid angyal
Rózsa levélbe övedzte fejét, s mosolygva tekintve
A' gyászfátyolt hogy hárfáját a bozótra kitegye ár
S balsamszóra nektárt hímzett a bú epedőre,
Lánczára tárta kezében, melynek gyenge pálcza
A' tövis fogra jövőt dalcsinhuszítá ki karral
Egy rév partra mutata hol a jeneri Réán
Mérge tövül kiveredett vándor nyugalmával
Szendereg egy szerelem tövis ölyfa övébe
Ivadéka tán lánczolva törüve lehel sírt ín vegyítette
A' többek közé bus hangja nyögéseit ő ij
Csüggedt szive előtt ipolyni form dbajelen meg
A' ezüstségbe ej a halál képébe borulva,
Szélbe hátrálva gyakorta vonagló hangjai egy stoll:
Még arany erőd lepedő egy tűz még fogné s az éles
Őszöklő sikrait el olvasni bus lebetől
Mit késel ej arámam! nyugodalomra vezetni
Lám de ki is jött meg hogy arcon fájtad ki tűzéből
Mely nem hagy egy más sebe fájdalmas pillanni
A' fejéig ő Orcáját örömre kivont ki de elég
Kaja Szerelem s hová el tűzelvezet sal ej
Vagy még piked az egy örömvizi Tesdnek ?
Szived kenyér crelyét mind enyészbe el ér

Ének. A' derék Honvédről.

Saphir M. L. tol

Kapukövön el hagyassan egyedül
Komor képpel merengve Honvédül.
Hajlon fejét
Semmi hurcon Kalapja Fedi hajlott fejét
Fejtor tűr emlétől Lemeg Sötét.
Fejtő kifagyhat fenyér alatta.
Naptól barnult értelmény vonásiva
Mijj bu, bánat Fajdalom van irva.
Kétség dulta képén Sajnak arcának
Sorsa Sötétlik az árva hazának,
Némán ül ö Mársányshoz mozdúva,
Kürte Epöngyeg Simulva vállára.
Komor arcán a' hegedett sebhelyek
Kajoluánál bakaforon refleljtek.
Vérs harcz, csata, Kardcsörgés, győzelem
Szabadság, árulás, végveszedelem,
Nö, gyerekek, hár, tűz, kard, ló, viadal,
Győzni, halni, lelkesitő Csatadal,
Hü pajtások, kik a' harcok dühébe
Hullottak Fejtsdek emlékébe.

A' Honvéd versenkel jutnak eszébe.

fel áll, s kürke tégségyét vállára
le rázva "rád uram vár" ímígy szól

Elhagyman Sóka szeret ott ül ő
Mint ha ő is élne romjain gyászos emlékének.

Egy orosz tiszt villogo fegyverrel
Büszkélkedve megy a Honvéd mellett el.
Ez fel áll, nincs fejér bajusz illetlenül.
tiszthez sem emelt
De mérőn állva nem mozdít kezével.
Fel lobban az orosz tiszt gúnyt tűrt
Amaz fel bőszűbe dereg gúnyjéről,
Ennek kalapját le üti fejéről.
villám sebességgel a Honvéd kezébe
Mint mikor menyét csapja vízbe
Fel emelkedik, s rád uram hős "szólt,
Le rázva a kürke tégség vállárol
Kezében tisztelgést nem akarom.
Mint a tenger haragának áldozom.
Testén gunyt fel fordúlt fövet áll
a tiszt a sík pusztaság kies fiánál.
Aranyal tömött erszény van elébe
Megbánás, s meg törtki fejébe.
Most dicső harcaink közt hagyom

De a' Honod az érzet odább rugja
A' lélöbeni helyét megint el forgja.
a' lélek egy helyéüle gyülöngöszt
I A' nézőt kitud ereden ide gyüjtöm
Könnyez re szemek aranyos, édesbe.
A' Hon leg jobb Hölgyei versenyszerbe
Képes Ermyel tördepelnek a' porba
képes Ermyel gyüjtik fel az adományt
Nyujtsvén a' Honod nak áldozatyának.
Elgenyvel Eleinkről dalláéra
Vitéz Kosuthnak tüzes homlokára.
I az orok a' nem fünő élgenből
Lánja a' Magyar minden pere miatt.

—

AZ ERDÉLYI MÚZEUM ÉRMTÁRA
BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' derék Honvéd.

(: Saphir M. C. tól. :)

Kapuköven el hagyottan egyedül
A Komorképeken merengve Honvéd ül.
Hajlon fején szemre húzott kalapja,
Fojtó tűz emészti kebelét alatta.
Napon barnult érczleményü vonásira
Mély bu, bánat, mély fájdalom van irva.
Kétségbe dulta képén sápadt arczának
Sorsa sötétlik az árva harczának.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Némán ül ő márvány – szobor módjára,
Szürke köpenyeg simulva vállára.
Komor arczán a begyedett sebhelyek:
Kápolnánál szakasztott ne-felejtsek.
Vére, harcz, csata kard-csörgés, győzelem,
Nő, gyermekek, hán, tűz, kard, ló, viadal,
~~kinyujtások~~ győzni, halni: lelkesitő csata dal,
Kinyujtások, kik a harczok dühébe.
Honnért vérzettek el: jutnak eszébe.

AZ EGRI NEMZETI MÚZEUM KÉZIRATTÁRA

El hagyatva, sötét arczczal ott ült ő,
mint dúlt élte romjain gyászos emlék-kő!
Egy órát tiszt csillogó fegyverzettel,
büszkélkedve megy a honvéd mellett el.
Le fel áll, neki fejét hajtó illemmel,
de tiszteletére kezét nem emeli.
Lesz a tiszt arczán nyers gőg lobban át,
s lábához üti a honvéd kalapját,
Villám sikrázik a honvéd szemébe,
mint mikor mennykő egy mátra völgyébe;
fel áll, s durkó kopogóját vallával
leráva: „Néd Uram Viktor" im így szól:
„Kezemmel tiszteletét nem adhattam,
mert Anyát Hazámat harczban hagyám!"
Kezeit gyengén fonva fölé áll
a tiszt a sík puszta szörnyű fiának,
Aranyal tömött erszényt vet eléje,
meg bánás s megkövetés fejére.

Dc

De a Honvéd az orcáit odább nyujtá; —
s elöbbeni helyét megint elfoglalá. —
A telkes nép, mely körüle gyülekezett,
Könyeivel sok, hány aranyat ereszte;
a Hon legjobbik fiaiból verseny-sorba
rézvet könynyel lőn de pelnek a porba,
rézvet könynyel gyüjték fel az adományt,
Nyujtván a Honvédnek adózat gyanánt;
így ennyire kiserik határaira,
Virág — Kossuth sírnak hantjaira.

Ah borzad az nem szűnő „éljen, éljen" zaj
Látja: a Magyar mint ébred mint győzni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hoch, u. W. H.!

Nach der mir der H. M. Com. v. Mantichini zu Ausseerung 8br 859 gestlogen
~~In der vorausgesetzten Erwartung~~ um Entschuldigung, war ich
nicht minder angenehm überrascht, von Eh. u. W. mit einem ausführ-
lichen Schreiben beehrt zu werden, in dessen Folge ich mir gestatte das Glück zu
abstatten ~~und~~ zu können. Sehr ich mit Vergnügen ersehen, wie sehr
Eh. u. W. am 18ten 8br: sich mein Interesse
Ihr meiner gewiß angelegentlich sind der Unterzeichnete, ich wie
nicht in welcher Absicht mir wünschen schließlich Ihnen gutreiben. Es
hat ich mich bisher ~~nur~~ entschuldigt, wie die aufbewahrte Gewiß-
sacon Verfassung sich befindet, weshalb ich stets zur Antwort, daß
sein Herr lang mein Hirnmark exponirt, und zu Hirnmark
weshalb ich stets die Maschine, daß selbe derselbe noch nicht angelangt
sein. Endlich am 21ten 10br: (1st 859) weshalb ich die Maschine
selbst sein wichtig an den Wiener nach Hirnmark exponirt, und
~~auf~~ selbst habe Eh. H. u. W. b. m. den Ministerial Conseil über-
geben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

[illegible] [illegible] [illegible] [

Fel. Lied v. braven Harald

Von M. C. Vasseur

Ein Harald saß am Herd auf einem Stein
Er saß verlassen da, er saß allein
Den Kopf gesenkt mit Aug gedrückt den Grün
Das Aug umbrannt zu düsterm dunklem Glüh
In seinem braunen Zügen wie in Erz
Ist eingegraben Leid und Schmerz.
Auf seinen bleichen Wangen schwarzumbrannt
Rost das Geschick von seinem Vaterland
Da saß er stier vom blassen Mondenlicht
Sein braunes Mantel tausend Falten flicht
Ein Rabe in den schwarzen Augen saß
Von Rabenbrut ist's um Umgebungen naß
Er denkt an Schlacht und Kampf und Todesklang
An Feindes Ring Schwert und Harfenklang
Er denkt an Weib und Kind an Land und Heer
An seinen Vater und an seinen treuen Speer
An seinen Auszug unsres Symbolgeist
An blutigen Gestalt in der sein Jungfrau saß
Da setzt er da stier finster in alten
Das eigene Leben eigenes Leidgestalten
In kampfesblind den wilden Wasserstrom
Es sprach der Harald auf in Schmerz
Den Kopf er neigt das Auge drückt die Hand er nieder
Sein Atem in seiner Lebensnacht
Klagt sein zum Kopf empor der Harfenton.

„Wenn die nicht schlürfet der Sänger Schall
Wie's Nordsprache ist so blau' ist die Val Fall.
Da blitzt in Aug der Harald auf in Macht.
Dem Blitze glich in seiner Mutter Acht.
Er reißt sich mit "Schwert von der Hand
Und spricht: sei so das sein Mantel fällt.
Frisst du warum ich greife nicht mit der Hand
Ich hab sie bereit in fünf Walhalland."
Dann Kisse stehe beschämt zum hinaus Sehen.
Was diesem einfach-kühnen Recken Rede
Wisse nimm Schwert dann voll Kissen geht
Dem Harald sie all dann' in abtiefe Tod.
Dem Harald das spitze mit dem spitzen Herz
Und sieht sich Sehen an seinem Feinden an
Die Mannen ohne die sich wingt gesammelt
Als um den Harald, in den dicht' gewirbelt

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Wirfe Gold in D nun z. finden dann
dann Strand für mfräume in die Land
und hingegen schöne Frauen und zur Hand
und keine Weinend sie sich in den Sand.
und samele weinend wie das Ofenrauch
wie es von alten Zeiten wunderbar
Geleiten dann den Strand sie nach Hand.
und schmücken sie mit einem Blumenkranz.
Ein Kyrie tönt dann zum Himmel hoch
dann Lieb wende wie der singen Liede in Hof.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Egyes ülőhatalomra emel gyenge, erőtlen
és visszavonás lelkébe pulyáltá lépni erőszak

Mond a visszavonás bús lelkis menyei Ének
~~I kínhenty nyire nélkülök vert arjánd~~
melly, e par hadnál haggava Kiovnál
~~kattlat~~
s sok hom. ezerök halálhora míg nem az egyes

Visszavonás Kurnos lelkis mond menyei Ének
mely ~~elmulhatlan~~ erős hadnál haggava Kiovnál
~~Kétlelkes nyilt Kenyeskedés~~
míg nem Elöd ~~Fia menyéről~~
Kirlo Fia meg hóttan Etelnek
~~Ekel~~ Nyeremi karjaitol Olga
Karjával meg tőrte Olgnek bisztokatalmat.

Mond a visszavonás bús lelkis menyei Ének
Mely arjával erős hadnál ~~haggava~~ Kiovnál
Míg nem Elöd kirlo Fia meg ~~hóttan~~ Etelnek
Nyeremi Karjával Olg hadnál ~~meg elpusztá~~.

Ormuzd az orsz K. Fejér, a Magyar N. Történetből, ~~s~~ s új ~~ellenzés~~
haza. á'Jö az orsz Ebenullen
pándítka harczlni, de d pio a
Magyarok mellett.

Ezen szentenczás gyönyörű Ének sajnos ok hiánnyos
mellyek Arpád mástigen Ősnem zsinatba beni kiles
Lét nincs élőnk adósunk Ősök nincs Arcilag Ősnemek
Olgal Trufur pulvinusok

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

19 lap — 6 sor.
Tán meg fenn más szerelmét v. a. h.
25 lap — 3 sor — Nemzetb a bombáz.
44 — alsó 11 — a földnek éji kirében.
79 — alsó 6 — Kátz egy bolyán vonta.
111 — 1 — Ott ámyéki,
192 — 2 — Ellen vonuló, fenalva magából mosolyg a
200 — alsó 3 — Melyik az általmasb? hálló: a mult éjen Klödnek
203 — 23 — A Honnok közül ő; s ki alattvimban vala eddig
204 — 3 — Kebléd Kázr Kösülő nyomasztó, és szene forró v. a. l.
— 7 — ön vallomása helyen ön vallása —
207 — 8 — Néze alá le helyen: Pillantson le. Szabolcs v. a. h.
211 — 9 — Hegymagától helyen: Siklabarabhoz
213 — 3, 4 — A pont, melyből legenghiült a nyugaton s hol
— 12 — Alom terme a népek közt, — és v. a. l.
— 15, 16 — Kimaradna.
232 — 9 alsó. enyhült utazó hiú — vak.
236 — 12 — Kibúvészetet —
240 — 12 — ez ejének (?) remészése v. a. h.
— alsó. 2 — Mélyik Tölgyre v. a. l. hátul, melynek —
263 alsó. 4 — tüzzel helyett = tüzzével v. a. h.
265 9–10 — nyája felett a,
— Ki tölgyő nap mint kimerült hű a csatatéren vak
— 16 — éjjein által v. ak.
~~260 (Kármán Béla, Cluj)~~
269 — Bittál, mig ~~Lab~~ per vlt tebred (boritéka, v. hajlik, de tüzlén
272 — Legsző sor: s ha most ő rajta de temél vak.
276 — genealogia Imre, Andras v. ak. Kinizsiéra.
288 alsó 1–2–3. . . . . Hasztalanul Kétk nyilaival
Annak zsebe felett hadi bért v. a. h.
294 — 5. alsó. Földre letiprott homlokának v. a. l.
296 — 3. Pathos alá (le helyett) a menyny
297 — 2. Fűzött, és . . . vak.
298 — 4 . . . . . imitt el a mélyen
Megbúsult vol. h.
300 — 6. Ott halántékát, kép arcát v. a. h.
303 — alsó. 11 — Menyországi feletti a mély völgyből tarónak v. a. h.
304 — alsó. 6. ~~Mint~~ Akkorban lelkem vágyódott v. a. h.
305 — 11. — vak hit Kurta pirúzán a sornak közepénél
305 — 12 — 17 az orcákból ömlengetni.
306 — alsó. 2 Meghült tagjaimon, mely v. a. l.
309 — 26. — — — Karjai között, nyugtot adó lebelébe
Amba rövid volt nyugta v. a. h.
Helmain. Akkor Zoovnak v. a. h.
319 — 9. alsó. 1. Sirba (?)
310 — 13–14 sor: Most Lehel a pánzélt, vadat, és hirtjét s buvgó nyár
311 — Ujra magára övezvén v. a. h.
alsó. 4 sor. Függöttek le ~~tüzre~~ rá ő v. a. h.

316 — 7 sor: Tér közepén egy kinőtt vér tág palotára v. s. h.
317 lap- alulról 7 sor. Csónjához. { Báj kellemiből v. egy / Báj regnő } v. s. h.
319 — 1. ’s megjött vala v. s. h.
320 — alulról 3. A boszuló haragot v. s. h.
321 — 12. kelepelve helyett dobogva —
322 — 9. Helva után, minkéts rabegáj nélkül a tatőben v. s. h.
— 6. Büszkén nézzel alá v. s. h.
325 — 2. alulról: ~~a pirosi tengar~~ ’s a vérszedi tengar ölében v. s. h.

BIBLIOTECA CENTRALĂ M.S.S.E. CLUJ UNIVERSITARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

56

1.	Prohászka összegyüjtött munkái	Vol.	6
2.	Herczeg F. munkái	"	22 (+2)
3.	Komáromi János	" "	12 (11)
4.	Gyulai Pál	" "	4
5.	Br. Kemény Zsigmond	" "	2
6.	Magyar népballadák	"	2
7.	Berzsenyi Dániel	" "	1
8.	Garray János	" "	1
9.	Tompa Mihály	" "	3
10.	Szigligeti	" "	1
11.	Kisfaludy Károly	" "	2
12.	Kazinczy Ferenc	" "	1
13.	Kisfaludy Sándor	" "	1
14.	Bajza József	" "	1
15.	Mikszáth Kálmán	2 "	14
16.	Thormay Cecile	" "	1
17.	Vörösmarty Mihály	" "	4
18.	Beöthy Zsolt	" "	1
19.	Czuczor Gergely	" "	1
20.	Br. Jósika Miklos	" "	1
21.	Csokonai Vitéz M.	" "	1
22.	Kölcsey Ferenc	" "	1

BCU Cluj / Central University Library Cluj

83 (8)

Berger, medic.
Salamon Museum K

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mint a' tengereken evezőknek előtte felötlik
A' lobogó tűzláng, mely az ormók legtetejében
Egy sivatag csárdán ragyog, és a' szélvihar őket
Kedves övéiktől a halas tengerre sodorja:
Így ötlött fel Akhillesnek gyönyörűre kovácsolt
Pajzsa egekbe. Vevén azután fejedelmi sisakját,
Úri fejére tevé: valamint csillagzat az égen,
Ugy ragyogott az erős tarajos sisak, és körülötte
Lengtek a' Hephaestos hintette serények aranyból.
Erre kisérlé fegyvereit felséges Akhilles,
Illendők-e reá, ha foroghat-e könnyen azokban.
Szárnyakul álltak azok, 's az erős fejedelmet emelték.
Majd kivoná azután tokjából az ősi, hatalmas,
Nagyszerü, és izmos kelevészt, melyet egy nemes argív
Sem forgathata meg, maga birván véle Akhilles,
Pelion-ormi körist, melyet atyjának maga vágott
Pelionon hajdan Khíron, deli hősek ölőjét.
A' lovakat pedig Automedon 's vele Alkimos ékes
Hámba fogák 's szügyelőt tettek, szájokba vetették
A' zabolát, azután a' gyeplőt hátrafeszíték
A' takaros kocsi székéhez: 's ragadá meg azonnal
A' suhogó ostort, 's felugrott szekerére vitézlő
Automedon: ki mögött felövezve ugrott fel Akhilles,
Oly ragyogó fegyverben, akár magas útain a' nap.
'S rettenetes hangon riadott nemzője lovára:
„Sárga te 's Bonta, dicső fajzási Podarge anyának,
Mostan egyébképen igyezzetek ám csatazajjal
Jóllakozott szekeresteket a' danaokhoz emelni,
És ne maraszszatok ott, valamint megöletve Patroklost!"
Szólt neki erre viszont az igából szélpata méne

377. v. Míg a' csillagászat nem adott irányt a' hajósnak, ez szorosan part mellé húzódott.

386. v. Nemhogy terhesek voltak volna, de sőt úgy látszott, mintha szárnyakat adnának Akhillesnek.

387. 388. v. A' kelevész hegye tokban tartatott.

391. v. Khironról l. IV, 219.

392. v. Automedon, l. XVI, 145, XVII, 429. Alkimos rövidítve Alkimedon helyett, XVI, 197.

404. v. Szélpata πόδας αἰόλος, azaz, gyorslábú. A' fordító he-

Sárga, leszegve fejét hamar a' szózatra, hogy aztán
Sűrü serényzete járom alatt a' porba bomolt le:
Szóla, megengedvén azt néki fehérölü Hera:
„Még ma ugyan kihozunk, igen is, felséges Akhilles;
Ámde közel veszedelmes időd, 's e' végnapot épen
Nem mi, hanem magas istenség és Mőra okozzák.
És nem is a' mi henyélésünk vagy túnya futásunk
Hagyta Patroklos vállairól lerabolni a' fegyvert,
De az erős isten, szépüstökü Lato szülötte
Verte le őt az elősorokon 's tüntette ki Hektort.
Mert mi akár Zephyrosszal igen versenyzeni hatnánk,
Mely pedig elsőrendü futárnak alajtatik: ámde
Néked elesni sorod magas isten 's férfiu által."
Szólt, 's elakasztották az Erinnysek emberi hangját.
Monda sohajtva nagyot neki erre levente Akhilles:
„Sárga, hová jóslod te halálomat? Azt ne keressed!
Jól tudom azt magam is, hogy elesnie végzetem itten,
Távol atyámtól és az anyámtul: azonban eladdig
Nem pihenek, mint Troja fiát jóltartva csatákkal!"
Monda, 's az elsők közt riadott paripáin előre.

---

lyesen nevezte szélpatának, mintegy szállábnak. Sokan roszszallják, hogy a' költő beszélteti a' lovat. Homéros idejében e' csoda nem lehetett föltetsző; más népek mondáiban is beszélnek az állatok; a' Sárga pedig halhatatlan ló volt. 'S mind a' mellett isten engedi meg a' lónak a' beszédet; tehát a' költő is kivételt látszik ez esetben beszélni. Hogy miért Hera azon isten? Az Iliásban Hera és Athene mindig együtt működnek: itt Athene Akhillest étette nektarral; Hera meg lovát beszéltette.

410. v. Mőra l. 87. v.

413. v. Lato, vagy Leto szülötte Apollon, l. XVI, 788. v.

417. v. Az Erinnysek, a' végzet istennői, nem engedik meg, hogy az ember sokat tudjon meg végzetéből.

ILIÁS XX. ÉNEKE.

Szétfelekeztek az égi karok, 's nyer az argosi fegyver.

Zeüs engedelmével az istenek mind lemennek segélyül; 's pedig a' hellénekhez Hera, Athena, Poseidon, Hephaestos és Hermes; a' trojaiakhoz pedig Aphrodite és Apollon, továbbá Artemis és Lato, Ares és Skamander. Az Akhillesnek megálló Aeneast ködděl takarva kimenti Poseidon. Akhilles többek közt megöli priamosfi Polydort; Hektor pedig, ki vele szembeszállt, fut, Apollon által kiszabaditva. A' többi szaladókat Akhilles a' város felé kergeti.

Ímigy övezkedtek tömegestül akhívok az orrók
Gályáknál körülötted, harctelhetlen Akhilles;
Troja csatári viszontag amott a' trojai dombon.
Zeüs pedig elküldötte Themist, gyűlésbe idézni
Menny örök isteneit: ki bejárván minden irányban
Bérces Olymp tetejét, Zeüs termibe jönni parancsolt.
Semmi folyam se hiányzott volt, az egy Okeanon kül;
Senki delinke azok közül, a' kik szép ligetekben,

Ez ének a' régieknél istenek harca, θεομαχία, cimet visolt. Egyébiránt a' XX—XXII. énekek valóságos Akhilleis, mert Akhilles tetteit éneklik meg.

3. v. A' domb Simois és Skamandros közti síkon volt. X, 160. tér lejtőjének nevezte a' fordító a' θρωσμὸς πεδίοιο-t, a' sík dombját, XI. 56-ban pedig tábori dombnak.

4. v. E' tiszt különben Hermest vagy Merkurt illeti; az Iliásban eddig Íris viselte, most pedig Themis teszi meg, „a' ki gyülésbe szokott népet csődítni 's eloszlat," Odyss. II, 69. v.

7. v. Okeanos folyó Homérosnál. Hogy ez a' gyülésbe nem jelen meg, annak okát a' régi magyarázók abban hiszik, mert előtte, mint legöregebb előtt, tartózkodtak volna vitázni a' többiek.

8. v. Itt háromféle nymphák, delinkék, említtetnek, az Oreadák, vagy hegyidelinkék, kik a' ligetekre is felügyeltek; Najasok, vagy forrás-delinkék; Leimoniasok, vagy mező-delinkék, kik a' legelőn örködének.

Vizpatakok forrási körül 's buja völgyben időznek.
Hogy fellegtoroló Kronides palotáiba jöttek,
A' faragott sima csarnok alatt ültek le, mit egykor
Zeüs atya házánál Hephaestos lángesze mívelt.
Így gyülekeztek azok be Zeüshez. Szinte Poseidon
Sem fülelé el az istennőt, de kiszálla vizéből;
És közepekbe leült, és kérdé Zeüs atya tervét:
„Mért hivatád te az isteneket gyűlésbe ma ismét,
Mennykövező? Az akhív és trojai népek ügyében
Gondoltál valamit, kik közt kitörőben az uj harc?"
Válaszolá neki erre viszont fellegtoroló Zeüs:
„Oh Rázföldi, tanácsaimat kitaláltad előre,
Mért hivatálak: gondviselem vesztökben is őket.
Én részemrül Olymp csipkéjén ülve magamban
Itt maradok, 's szivemet szemlélve kecsegtetem: ámde
Többitek egyszeriben távozzék Troja 's Akhaja
Gyermekihez, 's pártolja kiket pártolnia tetszik.
Mert ha csatán maga küzd is Troja hadával Akhilles,
Bármi kevés ideig se türendi ki így is az őtet,
Mert ha előbb láttára is elszaladának előtte;
Most, mikor oly boszu forr társáért lelkiben, attól
Tartok, kőfalokat rombolja le végzetek ellen."
Szóla, 's temérdek háborukat vezetett be Kroníon.
Harcba siettek az istenek, és ugyan elfelekezve.
Hera evicke hajókat eredt pártolni 's Athéne,
És rázföldi Poseidon együtt a' közhaszon áldott
Istene Hermesszel, kit okosság jelleme díszit:

---

50. v. Akhilles úgy ég harcvágytól, hogy Trojàt a' végzet ellen is ledöntheti. A' végzet szerint Akhilles fija dönthette csak le Trojàt, XIX, 326. 327. v. De viszont Neoptolemos sem volt képes azt Philoktetes fija nélkül véghez vinni, lásd Sophokles Philokt. 68. 69:

εἰ γὰρ τὰ τοῖδε τόξα μὴ λιφθήσεται,
οὐκ ἔστι πέρσαι σοί τὸ Δαρδάνου πέδον; azaz, mert ha ennek (Philoktetesnek) fijját nem kerited meg magadnak, Dardanos telkét nem hódíthatod meg.

34. 35. v. Hermes a' közhaszon istene ἐριούνης, mert hasznukat keresni tanítja az embereket. Azért Hermes mindennek feltalálója, mire okosság, éles elme, kell.

És mene Hephaestos, erejében büszke szemekkel,
Biccentvést, nehezen lépvéjek alatta bokái.
Trojaiak mellé Áres állott, véle nyiratlan
Phőbos Apollon is és a' kézives Artemis isten,
És Látó 's nevetős Aphrodíte 's ezüsthabu Xanthos.
Földi halandóktól mig az istenek elkülönödve
Álltanak, a' danaok nagyon elbüszkültek, Akhilles
Uj kikelése miatt, ki magát elvonta sokáig:
Troja csatárainak pedig a' félelmes ijedség
Szálla inába, midőn látták tündökleni rézben
Emberölő Áres mását, peleüsfi Akhillest,
De miután amazok bevegyültek az emberi körbe,
Felriadott az erős hadüző Eris: és im Athene
Harsoga, egyszer az árok előtt, kivül a' falon állván,
Máskor amott a' szőke halas partjára sietvén.
Tul meg Ares dübögött, valamint egy förgeteges szél,
Majd az emelt vártól lesikoltván Troja fiához,
Majd Simois mellett szaladozván Kallikolonén.
Így kapaták ezeket mindkétfelül össze hatalmas
Isteneik, 's töreték ki közöttök az iszonyu harcot.
Rettenetest dördült le az istenek emberek atyja
Ottfent; és idelent szörnyen megrázta Poseidon
A' roppant földet 's az emeltes bércesek ormit.
Minden alapjaiban megrendüle és tetejében
Ída, meg önmaga Troja, meg ottan az argosi gályák.
Félelem állta el allagiaknak urát Aidoneust;
Félve szökött le királyszékérül, üvöltve sikoltván,
A' földet netalán berepeszsze felette Poseidon,
És kifituljanak istennek 's embernek ijesztős,
Ápora termi, melyek borzalmasak isten előtt is.
Oly robajok követék az olympiak összecsapását.
Mert kékfürtü Poseidonnak maga Phőbos Apollon

---

38. v. Nyiratlan, tehát hajfürtös; hajfürtei örök ifjúságának jele.
53. v. Simois mellett, azaz annak jobb oldalán volt Kallikolóne, magyarúl Széphalom.
56—58. v. Földindulás meg egyéb csudálatos tünemény előrejelentik a' nagy harcot.
61. v. Aidoneus azaz Hades.

Álla ki, szárnyazatos nyillal felövezve reája;
Harcos Aresnek amott istennő kékszem Athene;
Herával szemközt az aranynyilu, szertehahózó
Artemis istennő, Phöbosnak szűz huga állott;
Latóval szemközt a' közhaszon istene Hermes;
Hephaestosszal ama' magas és fejedelmi folyóviz,
Xanthos az istenek, ámde Skamander az emberek ajkán.
Így állottak az istenek istenek ellen. Azonban
Pélides maga Hektor után gyúlonga leginkább
A' csatarendbe betörni, kinek vérével ohajtá
Töltöztetni kivált Arest, a' marcona vívót.
És ime Aeneast egyenest Peleus fia ellen
Ösztönzötte, merényt ihlvén kebelébe, Apollon.
Mert priamosfi Lykaonhoz szózatra hasonló,
Ennek alakjában mondá istenfi Apollon:
„Aeneas, oh deli Trojaiak fejedelme, hol a' szó,
Melylyel ital közben biztatni szeretted az ország
Főnökeit, hogy Akhillesszel viadalra kelendesz?"
Válaszolá nemes Aeneas neki erre viszontag:
„Oh Priamosfi, miért sürgetsz önkénytelen engem
A' rendkívül erős emberrel szállani harcra?
Én a levente Akhillesszel ma koránsem először
Állnék szemben; előbb leszalasztott engemet immár
Idáról, mikor ökrünket támadta meg, aztán
Lyrnessost 's Pedasost feldulta: de honnan ezuttal
Zeüs atya megmentett, nagy erőt és térdeket adva.
Csaknem elejtettem Peleusfi 's Athene kezétől,
A' ki előtte világított, 's kelevésze rezével
Trojaiak 's Lelegek seregét öldökleni hajtá.
Nincs mód benne halandónak verekedni ez ellen;
Mert vele mindig egy istenség, ki megőrzeni szokta.
És azután egyenest repül a' kelevésze, 's nem áll meg,
Míg ember testét nem ütötte: különben, az isten

70. v. Szertehahózó, az erdőn hahózva vadászó.

92. v. Aeneas Idáról Lyrnessossba menekült, 's ez volt oka Lyrnessos ostromának Akhilles által. L. XIX. 291—296. v. — Pedasos a' lelegek városa volt, Altes király alatt, kinek leányát Priamos tartá.

Hogyha csatában azon mérleggel mérne, az engem
Meg nem alázna hamar, noha rézből volna egészen!"
Válaszolá neki erre viszont istenfi Apollon:
„Oh de te szinte imádj fel azonnal az égi karokhoz,
Fejdelem, a' ki felől mondják, hogy Zeüs atya lánya
Szült Aphrodíte, holott azt alsóbb isteni delnő:
Mert az Zeüstül eredt, emez a' tengerbeli aggtól.
Néki azért egyenest dárdáddal, meg se riaszszon
Téged akár fenyegetve akár hurogatva szavával!"
Szóla, 's elárasztá az erényes férfit erővel:
'S ment az elősorokon ragyogó fegyverrel övezve.
Nem vala Ankhisesfi fehérölü Hera szemében
Semmi titok, hogy Akhilles iránt mene a' soron által;
'S összehiván az olympiakat szavalotta közöttök:
„Ám lássátok ugyan ketten ti, Poseido 's Athene,
És mondjátok meg, mi leszen végtére is ebből!
Itt rohan Aeneas ércragyogó fegyverrel övezve
Szembe Akhillesszel, kit Apollon uszíta fel arra.
Ámde jövel, mi magunk forditsuk el innen az embert
Hátra; vagy álljon egyik közülünk peleüsfi Akhilles
Mellé szinte, 's teremtsen erőt bele, hogy kebelében
Semmi hián ne legyen: hogy lássa, miképen az első
Mennybeliek szeretik, mig azok valamennye selejtes,
A' kik előbb Troját viadalmiban őrzeni szokták.
Mert csak is épen azért jöttünk le seregben Olympról
E' csatazajba, hogy őt a' trojai fegyverek által
Mái napon mi ne lelje: utóbb majd szenvedi, a' mit
Végzete akkoriban fona, hogy megszülte az anyja.
Ám ha ezek felül isteni szót nem venne Akhilles,
Félni fog ő mindig, valahányszor egy isteni felség
Összekerül vele: mert iszonyú szemlélni az istent."
Válaszolá neki erre viszont rázföldi Poseidon:
„Hera, ne üzd boszudat tulságig, mert nem is illik.
Én nem akarnám megtámadnunk harccal az égnek
Más örök isteneit, kiknél mi magasban is állunk.

105—107. v. Akhilles Thetistől, alsóbb rendü istennőtől eredt: Aeneas pedig Aphrodíte fija. — A' tengerbeli agg Nereüs.

Jertek azért inkább ki az utból, és telepedjünk
Egy látfokra, 's az emberi nem hadd vivja csatáját.
Hogyha pedig viadalba vegyűl Ares avvagy Apollon,
Vagy ha nem engedik és tiltják verekedni Akhillest,
Ekkor ugyan haladék nélkül viadalra kerűlend
Köztünk is: szaporán elosontnak, gondolom, innen
Mind seregestül, 's feltakarodnak az égi körökbe,
A' mi kezünk által megalázva erőszakos úton!"
Így szólván vezetett kékfürtü Poseidon azonnal
Isteni Herakles felhányt magas árkolatára,
Melyet hajdaniban neki Troja szülötte 's Athene
Épített, a' cethal előtt menedékeül illát,
A' partról ha ez őt netalán űzőbe veendi.
Itt települt le Poseidon egyéb mennybéli karokkal,
Vállokat általtörhetlen felleggel övezvék.
Túl ellenben azok leülének Kallikolonén,
Társaidék, dulvárnok Ares 's kézíves Apollon.
Ímigy ülének ezek ketté felekezve, tanácsot
Tartván: kölcsönösen vonakodtak az ütközet első
Bévezetésétől, de vezényle Kroníon az égből.
Már betelék az egész térség, 's ragyogott vala ember
És lovak érceitől; dübögött környöskörül a' föld
Összecsapóknak lábok alatt: 's ime két nemes és fő
Férfiu szállt feleik közepére, csatába szerelmes,
Ankhíses fia Aeneas és felséges Akhilles.
Fejdelem Aeneas állt fenyegetve középre legelső,
Izmos erős sisakát ingvást: a' zordon ökörmét
Melle iránt viselé, kelevészt villogtata jobbján.
Pélídes meg amonnan irant, valamint feneséges
Arszlán, melyet elejteniek mind összetolongott
A' falubéli paraszt, hanem az megvetve szivében
Ballag előre: hanem mihelyest egy harcias ifju
Ellene lőtt, tátongva legott meghorgada, tajték

145. 148. v. Lásd V, 640. v. Herakles földtorlaszt, vagy földvédet hányatott, mely mögé elrejtezve ostromlá a' szörnyet.
162. v. Ökörme tulokbőrből gyártott pajzs.
168. v. Meghorgada, mert az oroszlán, mint macskafajú állat szokott, összehúzván magát erősebb ugrásra készül.

Túrakozik fogain, megnyökken erős szive ottbent;
És farkával az oldalait megverdesi 's combját
Kétfelül, így serkentve magát viadalra dühében;
És iszonyún forgatva szemét egyenest rohan, embert
Ölni, vagy elsők közt elhullani a' csatazajban:
Így tüzelé mostan szive lelke levente Akhillest
Harcba rohanni amott a' hősies Aeneas ellen.
Kik miután egymás kellő közelébe jutottak,
Szólítá meg amazt legelőbb felséges Akhilles:
„Aeneas te, miért feleid közül ennyire jutván
Állsz ki: talán kedved támadt megküzdeni vélem,
Troja lovas fiain magad országolni remélve
Hős Priamos rendén? De ha engem elejtesz is eznap,
Még sem adand Priamos kezeidbe jutalmul ilyesmit,
Mert fiakat nemzett, 's maga higgadt, nem szeles ember!
Vagy netalán a' trojai nép kihasíta tenéked
Egy teleket, gyönyörűt szőlőnek 's tiszta buzának,
Hogyha megölsz engem? Bajosan leszesz embere ennek.
Gondolom, ércemmel már tégedet üztelek egyszer.
Nem jut eszedbe, midőn egyedül őrizted az ökröt
Ída hegyén, hogy meghajtottalak ennek emeltebb
Horgasain? Te ugyan meg sem fordulva szaladtál,
'S Lyrnessosba menekhettél: hanem én meg Athene
'S Zeüs atyaistennel támadva reája ledöntém
Azt, 's megfosztva szabad napjától az asszonyi népet,
Szétrabolám; téged Zeüs őrzött 's más örök isten.
Most pedig, ugy hiszem én, nem fog szabadítani senki,
Mint te reményled: azért sietőleg térj feleidhez
Vissza, tanácslom, meg se kisérts ütköznie vélem,
Míg jól van dolgod: tényekre bolondok okulnak!"
Válaszolá neki Aeneas, és mondotta viszontag:
„Pelides, ne reméld, hogy mint egy kisdedet engem
Majd elijesztesz ilyen szavaiddal: igen tudok ám én
Szinte akár gunyolódni, akár említeni szitkot!
Tudjuk is egymásnak szülőit 's ősi családát
Régi regéje után a halandó emberi nemnek,
Bárha sem én tiedet nem láttam, sem te enyémet.
Azt mondják, te nemes Peleüsnek gyermeke volnál,

És Thetis édes anyád, a' tengeri széphaju delnő:
Én pedig Ankhíses fejedelmi atyától eredni
Kérkedem önrészemről, és Aphrodíte anyától.
Mostan ezekből egyik másik bizonyára siratni
Fogja szerette fiát, miután ugy gyermeki szóval
Csak szét nem mehetünk, elosonván a' viadalból.
És ha netán akarod kitanulni családomat, a' kit
Ismer elég ember, hogy tisztán tudjad ezentul:
Dardanos őst legelőbb nemzette az istenek atyja,
Dardania építőjét, mivel Ílion akkor
Nem vala még rónán tündöklő néptele város.
De a' csermelyes Ídának megszállva hegyalján,
Dardan Erikhthoniost nemzette királyul utána,
A' ki legelső volt dusgazdagságra nemében,
Mert neki háromezer kancája legelt kivül a' tó
Fűzes partja felett, körülugrándozva csikóktól:
A' kik közt Boreas néhány legelőbe szerelmes,
Kékhaju ménnek alakjában ott társula vélek;
És kik utóbb tizenkettőt vemheztenek attól,
Melyek az életadó földön ha szökeltenek olykor,
Búzakalász tetején rohanának, meg se konyítván;
Vagy mikor a' tenger széles hátára szökeltek,
Annak sík tetején vágtatva suhantanak által.
Ímez Erikhthonios Trost nemzé, Troja királyát;
Tros pedig ennekutána deli három gyermeket ágzott,
Ilost, Assarakost, és istenies Ganymedest,

---

215. 216. v. Dardanos Zeüs fia és Elektrae, ki Atlas leánya volt, Samothrakéból származott a' trójai földre, hol Teukros leányát Bateiát vevé el, 's Erikhthoniost nemzé. — Dardania a' Hellespontos mellett Ida hegye tövén volt régi város, melytől Dardanos délibbre fekvő város különbözött. Később Dardaniát és Iliost egynek tarták.

223. v. Gyorsfutásu lovak szél től származtak a' költő szerint. Hogy különösen boreas, az éjszaki szél, a' fürge csikók atyja, ezt azért mondja a' költő, mert ezen szél legerősebb szokott lenni. Szellő nálunk is ismeretes lónév, melyet a' magyar hasonló képies kifejezés által a' lóban becsült tulajdonságról vett.

232—235. v. Ganymedes, l. V, 265. 266. Először Hebe helyébe pohárnoka az isteneknek, különösen Zeüsnek; utóbb különösen

A' ki legelső szépség volt napalatti nemében,
A' kit az istenek elragadának olympi körükbe
Kellemiért, köztök hogy lenne pohárnoka Zeüsnek.
Ílos azonban Laomedont nemzette királyul;
Laomedon Títhont 's Priamost nemzette, továbbá
Lampost, és Klytiost, 's Hiketaon aresdeli magvat:
Assarakos Kapysé, Kapys Ankhísesnek az atyja;
'S engemet Ankhíses nemzett, Priamos deli Hektort.
Ilyen elődök igaz vérébül eredni dicsekszem.
Ámde Zeüs fel avagy lefokozza erényben az embert,
Mint neki tetszeni fog, miután hatalomra legelső.
Mostan azonban odább ne fecsegjünk gyermekes ajkkal
Itten az ütközetek kellő közepette megállván.
Mindenikünk eleget szórhatna el a' mocsok undok
Ságaiból, hogy százevezős hadi gálya se birná.
Perge az emberi nyelv, sokféle beszédei vannak
Minden irányban; az ígének tere erre amarra.
A' milyeket te beszélsz, olyakat fogsz hallani kölcsön.
Már hova kellene itt kettőnknek csúfosan össze
Veszve utálkodnunk egymás közt, asszonyi módra,
Kik keserű perrel haragukban az utcaközépre
Futva gyalázatosan szokták nyelvelniök egymást,
Méltán 's méltatlan: mivel a' harag ösztönöz itt is.
Engem erénytül ugyan nem fogsz elijeszteni szóddal,
Míg kelevészeddel nem mérközöl: ám nosza rajta,
Ízleljük rezezett dárdával ezen nyomon egymást!"
Szólt vala, és iszonyú pajzsába lövé be az ércet,
Rettenetesbe, mely a' kelevész erejére nagyot szólt.
Pajzsát Pélides tova eltátotta magától

Pindaros ólta Zeüs kedvese. Így Tithonost XI, 1. Oriont Odyss. V, 121. és Klitost (Kleitost) Odyss. XV, 250. a' Hajnal vagy Eos ragadta el.

241—243. v. Ilyen az én családom, akarja mondani Aeneas; őseim Zeüstől erednek, én pedig istennőtől születtem, 's e' részben veled mindenkor fölérek. De mi a' vitézséget illeti, ez más kérdés.

246—255. v. Azt mondja Aeneas: ne szidalmazzuk és gyalázzuk egymást, hanem víjjunk. Ha te szidhatsz engem, én viszonozhatom, mert a' nyelv szintúgy használ nekem, mint neked. — Akhilles szidta Aeneast 180—187. v.

Izmos karjával, félvén, hogy az Aeneas adta
Hosszunyelű fegyver lemezét átütheti könnyen:
Balga, ki épen nem juttatta magának eszébe,
Mennyire nem könnyű istentől vett adományon
Földi halandónak tultenni, 's nem enged az ennek.
Mostan is Aeneas izmos erős reze át nem ütötte
A' pajzst, mert arany ellenzé, amaz isteni áldás:
A' két rétegen áttöretett, még három azonban
Megvala; mert ötből alkotta müvésze, Cibertes,
Kettőjét rézből, kettőjét legbelül ónból,
'S a' közepét, melyben felakadt a' fegyver, aranyból.
Másod versben Akhilles lött hosszúnyelü dárdát,
És vele Aeneas ur kerekes pajzsába suhintott,
Végkarimája iránt, hol legvéknyabb lemezére fut,
És legvéknyabb volt az ökörme: keresztüliramlott
Pélion-ormi körös, 's a' pajzs megkonga beléje.
Aeneas összekusadt, és feltátotta magától
A' nagy pajzsot ijedtében: vállán fölül illott
Földbe mohón a' dárda, 's megállt, mindkét karimáját
Elhordván az erős pajzsnak: maga, menten az érctől
Ott állott, szemeit nagy ijedség fellege lepvén,
Megrettenve, hogy oly közel állt a' földbe. Akhilles
Kardot ránta, 's heves roham és iszonyú riadallal
Szökkent ellene: Aeneas egy nagy iromba követ vett
Úri kezébe, milyet két férfi se birna korottunk
Élő e' fajból, hanem az labdázhata véle.
És most Aeneas a' rohanót meg fogta sisakján
Ütni avagy pajzson, mely amazt szabaditja haláltól:
Öt pedig a' karddal leteríti bizonynyal Akhilles,

---

278. v. Összekusadt, összevonta magát.

288. v. 291. v. A' költő itt egyenlővé teszi a' két vivónak erejét. Aeneas megölte volna Akhillest, ha isteni fegyver nincs rajta; ez pedig megölte volna Aeneast, ha Poseidon nem menti meg. — Föltetszik azonban, hogy nem Apollon, hanem Poseidon, ki pedig a' görögöket segítette leginkább, menti ki Aeneast. A' költő ezzel indokolja utóbb, hogy Poseidon személy szerint szerette azt, 's azonkívül félt, Zeüs nem találja helyesleni annak halálát, 301. v.

Hogyha nem észlelné iziben rázföldi Poseidon;
És haladék nélkül szólott az olympi karokhoz:
„Oh feleim, nemes Aeneasért mi felette busúlok,
A' ki Akhillestől megöletve halálra jut egyben
Engedvén a' messzelövő istenfi Apollon
Szózatinak, botor, a' ki ma nem szabaditja meg ötet!
Ámde miért épen neki volna lakolnia szükség,
Ártatlannak egyéb nyavalyásért, bárha szivélyes
Áldozatit mindig lefizette az égi karoknak?
Jertek azért, mi vigyük ki halál elül istenek ötet,
Hogy Kronides se boszonkodjék, ha ezennel Akhilles
Által elejtetnék: miután menekülnie végzet,
Magtalanul és nyomtalanul netalán elenyészszék
Dardanos ága, kit is Zeüs jobban kedvele minden
Magzatinál, kiknek nemzője világi leánytól.
Mert immár Priamos házát megutálta Kroníon,
'S Aeneas önmaga lesz fejedelme a' trojai fajnak,
'S magzatinak magzatjai, és kik ezektül erednek."
Szólt neki erre szemök istennő Hera viszontag:
„Oh Rázföldi, magad lássadsza tulajdon eszeddel,
Üdvözzé teszed-e Aeneast, vagy hogy Akhilles
Által ez ütközetben megaláztatod a' nemes embert.
Mert mi sok esküvel esküdtünk meg ketten az égnek
Istenségi előtt, magam én és Pallas Athene,
Troja szülötteitől a' rosz napot el nem üzendjük,
Bárha falánk tűzzel hamuvá perzseltetik ékes
Városa, perzselnék pedig a' diadalmas akhívok."

---

306. v. A' magyarázó (scholiasta) szerint Priamos nemzetségét Zeüs azon esküszegés miatt gyülölte, melyben Laomedon bünössé lett Poseidon iránt, lásd V, 640. v.

307. 308. v. Utóbbi történetből költött jóslat, melyet némelyek ellenkezőnek találnak azon mondával, mely szerint Aeneas Olasz országba költözött, miután csak annyit akarna jelenteni, hogy Aeneas és utódjai Trojában uralkodandnak; — mások egyenesen Olaszországi településére értik. Virgilius, Aeneis III, 97. utánozta ebben Homérost:

Hic domus Aeneae cunctis dominabitur oris,
Et nati natorum, et qui nascentur ex illis.

Egyébiránt lásd e' helyre nézve még XIII, 460. v.

E' szavakat miután hallá rázföldi Poseidon,
Ment zajos ütközeten 's dárdák recsegésein által,
Míg oda ére hol Aeneas állt és híres Akhilles.
Itt Peleüsfi szemére homályt és sűrü setétet
Hinte le egyszeriben; azután a' réztele köröst
Nemzetes Aeneasék pajzsából vonta ki: és ezt
Híres Akhilles lába előtt fektette le hosszan,
'S Aeneast földről fölemelvén nékikeríté.
Sok daliák sorain, paripák sok rendein átszállt
Nemzetes Aeneas, ellódítva az isteni kéztől:
Dühzajos ütközetek legutolsó szélein állt meg,
Hol kaukónok övezkedtek verekedni csatába.
Itt pedig elközelíte felé rázföldi Poseidon,
És fölemelve szavát mondá neki szárnyas igékkel:
„Aeneas, de ugyan hát téged mely örök isten
Hajt ilyen őrülten verekedned Akhilles elébe,
A' ki tenálad erősb 's kedvesb is az égi körökben?
Térj ki előtte azért, bármerre találkozol ezzel,
Hogy bár végzeted ellen is a' poklokra ne küldjön.
Ámde ha éltétől megfosztatik egyszer Akhilles,
Akkor elősorokon verekedhetel a' csatatéren,
Mert kivülötte ugyan ki akhív sem alázna le téged."
Szóla, 's magára hagyá, hogy előada nékie mindent.
Erre levette dicső Peleüsfi szemérül azonnal
A' ködöt: és ime az szemeit kimeresztve elámult:
'S felsóhajtva nagyon mondá nagylelkü magában:
„Hah, mi felette csudás látvány nem tűnik előmbe!
A' kelevész földön fekszik, hanem íme az embert
Nem látom, kit agyon törekedtem sujtani azzal.
Így bizony Aeneas is kedvence az égi karoknak,
Bárha dicsekvését mereven hiuságnak itéltem.
Menjen: aligha leend viadalt kísérteni többé
Énvelem, a' ki ma ily örömest kikerülte halálát!

---

325. v. Nékikeríté, fogta, fölemelte, 's átszállítá a' tömegen.
329. v. A' kaukonokról l. X, 429.
342. v. Szemeit kimeresztve, μέγ' ἔξιδεν ὀφθαλμοῖσιν. Szószerint, nagyot nézett szemeivel.

'S most nosza, elsőben hadd szólok az argosi fajhoz,
És csapok aztán Troja egyéb daliáival össze!"
Szólt vala, 's hadseregébe szökött, és sürgöle kitkit:
„Már tova, híres akhív, ne maradj a' trojai sortól,
De nosza rajta legott szemközt emberrel az ember!
Baj nekem, ámbátor viadalszomjasnak egyébként,
Ennyire érkeznem, 's valamennyivel összecsatáznom:
Még Ares önmaga sem, noha isten az égen, Athene
Sem lehet ekkora had torkával birnia képes!
Mennyire mégis erőm, lábam, kezem engedi nékem,
A' valló vagyok én, soha sem tágítok előttök,
Sőt soraikra török haladéktalan: és nem örűlend
Troja csatáraiból, úgy gondolom, a' kit elérek!"
Így inté feleit. Hektor pedig azzal emelte
Népe tüzét, hogy Akhillesszel verekedni kiszálland:
„Trojaiak, daliás nemzet, ne ijeszszen Akhilles!
Én is küzdök akár az olympiak ellen ajakkal,
De dárdákkal alig, miután hatalomra különbek.
Ám ura nem lesz Akhilles sem valamennyi szavának,
Mert ha beválthat egyet, csorbát fog vallani másban.
'S én vele összecsapok, hahogy a' keze tűz is egészen,
A' keze hogyha tüz is, 's izzó vas bajnoki lelke!"
Szóla hevitve: serény dandárai dárdaemelvést
Álltak szembe: legott keveredtenek, és leve harc-zaj.
És ime Hektorhoz közelitve beszéle Apollon:
„Hektor, Akhillesszel ne vegyülj külön ütközetekbe,
De csapaton 's a' dárdazuhaj közepette fogadd őt,
Hogy le ne lőjön, avagy vágjon közel a' sima karddal."
Mond vala: Hektor azért bevegyült daliái sorába,
Elhülvén, miután értette az isteni hangot.
Trojaiakra rohant ezalatt felséges Akhilles,

367—370. v. Azt mondja Hektor: Ne rémítsen titeket Akhilles ijesztése: könnyü ám szóval ijesztgetni, azt én istenek ellen is merném: de nehéz tettel kivinni azt; Akhillesnek sem sikerülend megtenni mindent, a' mivel ijeszt.

371. 372. v. Nagyobb erő kifejezése végett ismétli Hektor e' szókat: εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, hahogy a' keze tűz is egészen, mit epanalepsis-nek neveznek, (ἐπὶ, ἀνὰ, λαμβάνειν.)

Rettenetes riadallal: először is Iphition höst
Vágta le zsenge gyanánt, sok erélyes férfi vezérét,
Kit dulvári Otryntesnek szüle szépháju Nais
Tmolosnak havas ormi alatt, Hyde boldog ölében.
E' neki szembe jövőt sujtotta levente Akhilles
Fejközepén kelevészével: feje kétfele nyilván
Földre zuhant amaz, és dicsekedve beszéle Akhilles:
„Itt feküdgyél, Otrynteides, irtózatos ember!
Itt vagyon a' te halálod, amott pedig ősi családod,
Gyges-tó mellett, hol atyád urodalma reád néz,
Haldús Hyllos erén, és Hermes csörge folyónál.
Szólt dicsekedve: 's amazt betakarta halála setéte,
És az akhív paripák szétzuzták sinvasaikkal
Őt az elősorokon. Azután meg Demoleonra,
Jó csatahősre ütött, Antenor drága fiára,
'S vakszemen érte meg azt, sisakának rézalakán át:
A' rézlap ki nem állta, hanem sietékenyen által
Futva betörte agyát, 's velejét belül össze meg össze
Lustítván, az igyekvőnek befejezte csatáit.
Most deli Hippodamost, ki leugrék hadszekeréről
És neki megszaladott, háton dárdázta rezével:
Elhörgötte vitéz lelkét; és mint bika bömböl
A' helikoni király körül, a' mint ifju legények
Azt neki hurcolják, 's kedvét leli benne az isten:
Úgy bögőnek csontaiból szakadott ki az élet.
Ő pedig egyszeriben priamosfi derék Polydoros

---

385. v. Tmolos bor- és sáfránytermő hegy Lydiában; Hyde azon hegy mellett volt, 's Strabon szerint utóbb Sardes eredett belőle. — Különbözik attól Hyle Boiotiában, V, 708.

391—392. v. Gyges-tó Sardestól 40 stadionra, tehát nem egészen egy német mföldre. — Hyllos kisebb folyó, Sardesnál a' Hermosba szakadt, ez pedig (most Szarabav) Phrygiában eredvén a' Smyrnei tengeröbölbe ömlik.

404. v. Helikoni király, azaz Poseidon vagy Neptunus, ki ezen név alatt utóbb is tiszteteltett Ioniában, mint nemzeti isten. Vajjon Helikón, a' boiot hegyről neveztetik-e így, a' nyelvszabály szerint, vagy az akhajai Helika városról, a' grammatikusok vitatkoznak egymással. Ez utóbbit legtöbben elfogadják, mivel Poseidonnak Helikében hires egyháza volt, l. VIII, 203.

65

Egy példány 30 ft számítással,
32 ft.

Lukács & Társ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ezer példány 25 fl vé, salonierosra
fedig 28 fl.

G. Lukács & Társ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1,000 kiadány f 32.

33. 40 v. Satinirozva

20 2 0
660 48 0.0 / 17
17 6 20
8
677. 71

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA CENTRALĂ
M.S.S.E.
CLUJ
UNIVERSITARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nékai Debreczeni Márton

költeményei és életrajzai

illetők.

BIBLIOTECA CENTRALA
M.S.S.E.
CLUJ
UNIVERSITARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj